49՝Դ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1473 Կ. ՊՈԼԻՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 13/26 ԱՊՐԻԼ 1906 2 ՐԷՊԻԼ ԷՎԷԼ 1324 – 13 ՆԻՍԱՆ 1322

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand Rue de la S-Porte.
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պալալ Ալի Ճատտէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն տրուիր

Մանկական Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی وسیاسی غزتهدر
صاحب امتیازی: ارمانس فریم
اداره‌خانهسی: باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԳԻՆԸ ԱՐՁԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՌՆԵՒԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 գր.	50 գր.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅՈՅՍԵՐԱՐ ԻՄԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար սողը 5 գրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԹՈԳԱՏ

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ, ԿՐԹԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՏԵՍԱԿԻՆՈՎ.

Քաղաքիս Ժողովուրդին կրթական վիճակը ըստ բաւականի նախանձելի է բաղդատմամբ շրջակայ քաղաքներուն։

Ակէ առաջ կրթասիրութիւնը գովելի զարկ մը ստացաւ. մի քանի տասնեակ ուսանողներ —շատեր թոչակաւոր եւ ոմանք ալ ձրի — բաղդեն ունեցան Գօլէնեանու մէջ եւ Սանասարեան գօլէջը, մնացեալ մասի անհրաժեշտ պարարով. եւ սոսր իրր արդիւնք Թօգատ ունեցած է եօթը ընտիր աշակերտ Սանասարեանցիներ, որոնցմէ մին Եւրոպայի մէջ ուսումը լրացնելէ վերջ Ֆրանսերէնի մասնագէտ ուսուցիչ նշանակուած է նոյն Գօլէջը. երկուքը ընդգրկած են ուսուցչական ասպարէզը, և մնացեալներս ալ ընտրած ենք գործնական կեանքը։ Արմաչի դպրեվանքը սուած է հասարակութեան մէկ ընտիր աղջիկ եւ երկու թերաւարտ սաներ, որոնց երեքն ալ ընդգրկած են ուսուցչական ասպարէզը։ Մարզուանի Սնապելիա գօլէջն ալ սուած է երկու ուսանողներ, որոնք չարունակած են իրենց ուսումը Պէյրութի բժշկանոցին մէջ։

Սակայն այսօր ժողովուրդը անտարբեր է կրթութեան հանդէպ, նիւթականին հարցն է որ աւելի կը պապեցնէ վիրենը։ Հարուստ թէ աղքատ բոլորն ալ կարծես մէկ նպատակի համար կ'ապրին։ այն է տարեկան ապրուստը հայթայթել, և նիւթական քարոզ ապաւգայ մը ապահովել։ Բայց ո և է մին թերեւս խորհած չէ և կամ չի ալ խորհիր թէ իր զաւակին համար դրամէն աւելի կարեւոր է ուսումն ու կրթութիւնը։ Թող անգամ մը մտանն սա նախապայմանը թէ հին ժամանակի առեւտրականներ յաջողած են լաւ կերպով մրցման ասպարէզին մէջ առանց ուսում և կրթութիւն ունենալու. այն դարն ու ժամանակը անցած է. այսօր Օսմանեան մեծաւոր կայսրութեան ամենափոքր գիւղերուն մէջի իսկ կրթութեան լուսոյ նշոյղներ կը փայլին։ Պիտի գայ ժամանակ մը երբ անուս մարդիկ ոչինչ պիտի կրնան ընել, առեւտուրի մէջ ունենալով հանդերձ մեծաքանակ դրամ։

Ժողովուրդը խիստ երկիւղած է իր կրօնքին և եկեղեցւոյն հանդէպ և չատ նախանձախնդիր է. սակայն կան կարգ մը թերու երիտասարդներ, որոնք անտարբեր ոգւով կը նային դէպի եկեղեցին և հոգեւորապէս չատ թշուառ վիճակ մը ունին. այսպիսիներ բացառութիւն են և բարեբաստ ժողովուրդին կարգին մէջ չենք կրնար դասել։

Իսկ իգական սեռին երկիւղածութիւնը անսահման է. անոնք անհուն սէր մը կը տածեն կրօնական ծէսերու հանդէպ և անկեղծ պահպանողներն են կրօնական աւանդութիւններուն։ Առաւօտ և երեկոյ գուռնդագունդ կը դիմեն եկեղեցի, բայց համար հոն իրենց մեքքերը և քահանայ իրենց յանցանքները։

Կրօնական արարողութիւնները՝ եկեղեցիները թուով 7 հատ են, որոնցմէ երեքը զետեղուած են քաղաքին երեք ծայրերը։ երեքը քաղաքին կեդրոնը մի քանի քայլերով իրարմէ հեռու, աւանցմէ մին քահանայի և ծուխի նուազութեան պատճառաւ առժամանակեայ կերպով գոցուած է։ իսկ հօրեներորդը որ մեծագոյններէն է՝ վնասեալ է կեդրոնի մասին։

Այս Եկեղեցիներու մէջ կը ծառայեն 9 քահանաներ, որոնց մէջ աչքառու դերը մը գրուած է Տ. Եղիշէ քշեայ. Փափագանը, որ կերակի օրեր իր քարոզներով և հայրական յորդորներով հոգեւորապէս կը սիրէ ժողովուրդը։ իր մտաւորական քարոզութեամբ և հմակրելի բնաւորութեամբ կրցած է օգտակար ծառայութիւն մատուցանել իւրայնոց։ Մեծամասնութեան կողմէ համակրելի եղող այս քահանան իրաւամբ արժանի է գովասի։

Տ. Յովսէփ քշեայ. Ժամկոչեան իր հինգշաբթի օրեայ քարոզներով և կրօնական դասերով մեծ համակրանք շնորհած է իգական սեռին մէջ։ Թէպէտեւ չունի մեծաւոր այն կարողութիւնը, որ կը պահանջուի քահանայէ մը, սակայն դէմ նոսանամնդիր է կրօնապէս օգտակար ըլլալու և իր պաշտօնն բարեբաստ կատարելու։ Ասոր կարգին կրնանք դասել Տ. Դաւիթ քշեայ Փոչեանն։

Այն եօթը եկեղեցիներէն զատ ունինք նաեւ երեք վանքեր։ Ս. Յովհաննէս-Անան, որ քաղաքէն մէկ ժամ հեռու է և Ս. Յովհան Յանկերեան որ 4 ժամ հեռու է։ Նախարդին մէջ ամէն 20 տարի առաջ կար Ժառանգաւորաց վարժարան մը գիշերօթիկ, որ կարճ ժամանակի մը համար միայն գոյութիւն ունեցաւ սաղով զարգացած անձնաներ։

Այն վանքին վանահայրն է Տ. Ներսէս վրդպ. Մկրտչեան, որ մինչեւ մայն առաջնորդական փոխանորդն է Թեմին։ Թէպէտեւ չունի Արմաչանի մտաւոր կարողութիւնը, սակայն չունի նաեւ անոնց սկեպտիկ ոգին։

Իսկ Տ. Յովհան Ոսկերեան վանքը նշանաւոր է իրրեւ ուխտատեղի և բժշկավայր յիմարաց, հիւանդաց են. և այս վանքին ալ վանահայրն է Տ. Յովհան վրդպ. Փէչտիմաճեան, որ վարդապետ մը ըլլալէ աւելի ընդունակութիւն ունի կարծես երկրագործ մը ըլլալու։ Բայց կ'երեւի թէ բաղդը վարդապետութեան առաջնորդիր է զինքը։

Հայ տարրն ունի մանչերու և աղջկանց նախակրթարան մը, ծաղկոցներ և մանկապարտէզ մը, որոց ամէնն ալ միջակ վիճակ մը կը ներկայացնեն։

Մանչերու վարժարանը, տեղական յորջորջմամբ «ճեմարանը», կը կառավարուի 5-6 գլխաւոր ուսուցիչներով՝ բաղկացած սանասարեանցիէ մը և Արմաչանցիներէ և պանդուխտ ուսուցիչներէ։ Ծաղկոցը կը կառավարուի 6-7 երկրորդական վարժապետներով. աղջկանց կողմը կան 8–10 ուսուցչուհիներ լոյսն ալ տեղացի և նախկին չրջանաւարտներէն են. բաց ասոնք կրօնապետութեան, հայերէնի և թուաբանութեան բարձրագոյն կարգերու դասերն ալ յանձնուած են կղերականի մը և երկու աշխարհական ամուսնացեալ ուսուցիչներու։ Այս պարագան — իսօսք աշխարհական ուսուցիչներուն համար է— ուրիշ քանի մը քաղաքներու մէջ ալ կը տեսնուի ուսուցչուհիներու նուազութեան պատճառաւ, սակայն երբ ուսումնասիրենք ըլլանք մեր ժողովուրդին վարքն ու մտաւորական կեանքը, պիտի տեսնենք թէ տակաւին դարկ է այդ տեսակ թոյլատութիւն մը վայելելէ, և յաւալի է որ մեր ժողովական ազատներն այս մասին կամ չատ լայնամիտ են և կամ չատ անտարբեր կացութեան մը մէջ կը գտնուին, սակայն աւելի երկրորդ պարագան է, որուն ենթարկուած են մեր ազատները, և թաղուցած են իրերը իրենց ընթացքին մէջ, խաղալիք մի քանիի քանահոյքին, և սակայն չեն խորհիր թէ այս անհոգնեմ ընթացքով ուսումն ու բարոյական կրթութիւնն է որ տուժած է և կը տուժէ չարտնակ։ Ինչ բանի համար են մեր չանքերն ու արնաւատութիւնները. ո՛չ ապաքէն երկրին ու հանրութեան օգտակար և կրթեալ անհատներ հասցնել, իրական սեռին բարոյական ու մտաւորական մակարդակը բարձրացնել. բարի է այս կրթական նպատակին, սակայն գործնական ոգիէ դրդեալ և անմիթոտ եղանակներս, ի՛ առանցորդէ մեզ դէպ ի ձախող և անյուսալի կրթ. արդիւնքը սը. թող վերեայ մեր աչէն կոնակցական և իսնամական ոգին, թող դադրին գոյութիւն ունենալ անհոգութիւնը ու ոչ-հետաքրքրութիւնը, այն ատեն իրաւամբ պիտի տեսնէք ուսումնասէր յաւալելիութիւն մը մեր վարժարաններուն մէջ։ Այս պարագան սոսկ դիտողութիւն մին է, զոր կը յանձնեմ ազատներու նկատառման և ո՛չ թէ դրատնոց մը։

Սոյն երկսեռ վարժարաններու տարեկան պիւտճէն է 350 օսմ. ոսկի, որը խիստ անբաւական եկած է, բաղդատմամբ գործոյի ծրագրին ընդարձակութեան և ուսուցիչներու չատութեան։ Փոխանակ ծրագիրը սեղմելու և ուսուցիչներու քանակը նուազեցնելու, աչքերնին յառած են ուսուցիչներու ամսականին, ծայրէն ու պոչէն կը կտրատեն, տարիէ չրջանին սկիզբէն ու վերջէն զեղումներ կ'ընեն, մի միայն անոր համար, որ կարող ըլլան գործել այդ անձուկ պիւտճէով։ Ինչ մեծ հակառութիւն և ըմբռնումի տգիտութիւն։ Որչափ ալ անձնուէր ըլլան այդ ուսուցիչները, որչափ ալ խղճամիտ ըլլան իրենց պաշտօնին գործադրութեանը, միեւնոյն հոգատարութիւնը պիտի ունենան, միեւնոյն խանդը պիտի արծարծի իրենց մէջ։ Կարեւոր հանգամանք է պատասխանը և անչուշտ խիստ պիտի չզգածուէի և սակայն երբ ձեզի պէս ամէն բանի խելք հասցնող հմուտ մէկին է որ...

— Ներեցէք օրիորդ, կանգնեց Դրիզորի չփոթելով, ես, ամենուին...

— Այո՛, սիրելի հօրեղբօրորդս, կը փափաքիմ որ վերար աղէկ հանկանք, ամուսնութեան նպատակը երջանկութիւնն ու հանգարչիութիւնը չէ՞ միթէ, հիմա անկեղծօրէն խօսելով մեր երկուքին ամուսնութիւնը փոխանակ երջանկութեան՝ անվերջ դիւնեներու դուռ պիտի բանար մեր առջեւ։ Այս պարագան դուք ալ կը խոստովանիք կարծեմ, քանի որ կը տեսնէք թէ ոչ ոք իրարմէ հեռու ենք ճաշակով ու բնաւորութեամբ։ Իրր մէկ ընտանիքի զաւակ երկուքս ալ մօտէն կը ճանչնանք դիրար և գիտնք իրարու նախասիրութիւններն ու ճաշակները։ Դուք ինձ հետ ամուսնանալով յաւէտ դժբախտ պիտի ըլլայիք, մինչդեռ ձեզի դաղափարակից աղջիկ մը պիտի պաշտէ զձեզ իրր աշխարհի ամենէն արժանաւոր ու ամենէն օրինակելի ամուսինը և ամենայն իրաւամբ։ Այս էջը գոցենք երկուքս ալ, ինչ որ բնաւ չի կրնար աղդել մեր երկրորդական վարժարաններուն։ Ամենուս ալ ներկայ գունդագունդ կը դիմեն եկեղեցի, բայց համար հոն իրենց մեքքերը և քահանայ իրենց յանցանքները։

Կրօնական արարողութիւնները՝ եկեղեցիները թուով 7 հատ են, որոնցմէ երեքը զետեղուած են քաղաքին երեք ծայրերը։ երեքը քաղաքին կեդրոնը մի քանի քայլերով իրարմէ հեռու, աւանցմէ մին քահանայի և ծուխի նուազութեան պատճառաւ առժամանակեայ կերպով գոցուած է։ իսկ հօրեներորդը որ մեծագոյններէն է՝ վնասեալ է կեդրոնի մասին։

Այս եկեղեցիներու մէջ կը ծառայեն 9 քահանաներ, որոնց մէջ աչքառու դերը մը գրուած է Տ. Եղիշէ քշեայ. Փափագանը, որ կերակի օրեր իր քարոզներով և հայրական յորդորներով հոգեւորապէս կը սիրէ ժողովուրդը։ իր մտաւորական քարոզութեամբ և հմակրելի բնաւորութեամբ կրցած է օգտակար ծառայութիւն մատուցանել իւրայնոց։ Մեծամասնութեան կողմէ համակրելի եղող այս քահանան իրաւամբ արժանի է գովասի։

Տ. Յովսէփ քշեայ. Ժամկոչեան իր հինգշաբթի օրեայ քարոզներով և կրօնական դասերով մեծ համակրանք շնորհած է իգական սեռին մէջ։ Թէպէտեւ չունի մեծաւոր այն կարողութիւնը, որ կը պահանջուի քահանայէ մը, սակայն դէմ նոսանամնդիր է կրօնապէս օգտակար ըլլալու և իր պաշտօնն բարեբաստ կատարելու։ Ասոր կարգին կրնանք դասել Տ. Դաւիթ քշեայ Փոչեանն։

Այն եօթը եկեղեցիներէն զատ ունինք նաեւ երեք վանքեր։ Ս. Յովհաննէս-Անան, որ քաղաքէն մէկ ժամ հեռու է և Ս. Յովհան Յանկերեան որ 4 ժամ հեռու է։ Նախարդին մէջ ամէն 20 տարի առաջ կար Ժառանգաւորաց վարժարան մը գիշերօթիկ, որ կարճ ժամանակի մը համար միայն գոյութիւն ունեցաւ սաղով զարգացած անձնաներ։

Այն վանքին վանահայրն է Տ. Ներսէս վրդպ. Մկրտչեան, որ մինչեւ մայն առաջնորդական փոխանորդն է Թեմին։ Թէպէտեւ չունի Արմաչանցիներու մտաւոր կարողութիւնը, սակայն չունի նաեւ անոնց սկեպտիկ ոգին։

Իսկ Տ. Յովհան Ոսկերեան վանքը նշանաւոր է իրրեւ ուխտատեղի և բժշկավայր յիմարաց, հիւանդաց են. և այս վանքին ալ վանահայրն է Տ. Յովհան վրդպ. Փէչտիմաճեան, որ վարդապետ մը ըլլալէ աւելի ընդունակութիւն ունի կարծես երկրագործ մը ըլլալու։ Բայց կ'երեւի թէ բաղդը վարդապետութեան առաջնորդիր է զինքը։

Հայ տարրն ունի մանչերու և աղջկանց նախակրթարան մը, ծաղկոցներ և մանկապարտէզ մը, որոց ամէնն ալ միջակ վիճակ մը կը ներկայացնեն։

Մանչերու վարժարանը, տեղական յորջորջմամբ «ճեմարանը», կը կառավարուի 5-6 գլխաւոր ուսուցիչներով՝ բաղկացած սանասարեանցիէ մը և Արմաչանցիներէ և պանդուխտ ուսուցիչներէ։ Ծաղկոցը կը կառավարուի 6-7 երկրորդական վարժապետներով. աղջկանց կողմը կան 8–10 ուսուցչուհիներ լոյսն ալ տեղացի և նախկին չրջանաւարտներէն են. բաց ասոնք կրօնապետութեան, հայերէնի և թուաբանութեան բարձրագոյն կարգերու դասերն ալ յանձնուած են կղերականի մը և երկու աշխարհական ամուսնացեալ ուսուցիչներու։ Այս պարագան — իսօսք աշխարհական ուսուցիչներուն համար է— ուրիշ քանի մը քաղաքներու մէջ ալ կը տեսնուի ուսուցչուհիներու նուազութեան պատճառաւ, սակայն երբ ուսումնասիրենք ըլլանք մեր ժողովուրդին վարքն ու մտաւորական կեանքը, պիտի տեսնենք թէ տակաւին դարկ է այդ տեսակ թոյլատութիւն մը վայելելէ, և յաւալի է որ մեր ժողովական ազատներն այս մասին կամ չատ լայնամիտ են և կամ չատ անտարբեր կացութեան մը մէջ կը գտնուին, սակայն աւելի երկրորդ պարագան է, որուն ենթարկուած են մեր ազատները, և թաղուցած են իրերը իրենց ընթացքին մէջ, խաղալիք մի քանիի քանահոյքին, և սակայն չեն խորհիր թէ այս անհոգնեմ ընթացքով ուսումն ու բարոյական կրթութիւնն է որ տուժած է և կը տուժէ չարտնակ։ Ինչ բանի համար են մեր չանքերն ու արնաւատութիւնները. ո՛չ ապաքէն երկրին ու հանրութեան օգտակար և կրթեալ անհատներ հասցնել, իրական սեռին բարոյական ու մտաւորական մակարդակը բարձրացնել. բարի է այս կրթական նպատակին, սակայն գործնական ոգիէ դրդեալ և անմիթոտ եղանակներս, ի՛ առանցորդէ մեզ դէպ ի ձախող և անյուսալի կրթ. արդիւնքը սը. թող վերեայ մեր աչէն կոնակցական և իսնամական ոգին, թող դադրին գոյութիւն ունենալ անհոգութիւնը ու ոչ-հետաքրքրութիւնը, այն ատեն իրաւամբ պիտի տեսնէք ուսումնասէր յաւալելիութիւն մը մեր վարժարաններուն մէջ։ Այս պարագան սոսկ դիտողութիւն մին է, զոր կը յանձնեմ ազատներու նկատառման և ո՛չ թէ դրատնոց մը։

Սոյն երկսեռ վարժարաններու տարեկան պիւտճէն է 350 օսմ. ոսկի, որը խիստ անբաւական եկած է, բաղդատմամբ գործոյի ծրագրին ընդարձակութեան և ուսուցիչներու չատութեան։ Փոխանակ ծրագիրը սեղմելու և ուսուցիչներու քանակը նուազեցնելու, աչքերնին յառած են ուսուցիչներու ամսականին, ծայրէն ու պոչէն կը կտրատեն, տարիէ չրջանին սկիզբէն ու վերջէն զեղումներ կ'ընեն, մի միայն անոր համար, որ կարող ըլլան գործել այդ անձուկ պիւտճէով։ Ինչ մեծ հակառութիւն և ըմբռնումի տգիտութիւն։ Որչափ ալ անձնուէր ըլլան այդ ուսուցիչները, որչափ ալ խղճամիտ ըլլան իրենց պաշտօնին գործադրութեանը, միեւնոյն հոգատարութիւնը պիտի ունենան, միեւնոյն խանդը պիտի արծարծի իրենց մէջ։ Կարեւոր հանգամանք է պատասխանը և անչուշտ խիստ

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՈՆԸ 13

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՀՈՎԱՆՈՅԻ ՄԸ ՍԻՐՈՅՆ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Բ.

Գեղանի Էլէն հօրեղբօրորդւոյն բացատրութիւն մը ասելու պէտք ղդալով, մտերմական չեչտ մը դրաւ ձայնին մէջ ու ամերիկուհիներու յատուկ լայնախոհութեամբ,

— Դուք զարդացած անձ մըն էք սիրելի Դրիզորի, ըսաւ, գիտէք ամէն խնդիր իր հեռաւանքներովը դատել, ձեր տեղ եթէ ուրիշ հօրեղբօրորդի մը ունենայի ու վչտանար ինձ դէմ, այնչափ պիտի չզդածուէի և սակայն երբ ձեզի պէս ամէն բանի խելք հասցնող հմուտ մէկին է որ...

— Ներեցէք օրիորդ, կանգնեց Դրիզորի չփոթելով, ես, ամենուին...

— Այո՛, սիրելի հօրեղբօրորդս, կը փափաքիմ որ վերար աղէկ հանկանք, ամուսնութեան նպատակը երջանկութիւնն ու հանգարչիութիւնը չէ՞ միթէ, հիմա անկեղծօրէն խօսելով մեր երկուքին ամուսնութիւնը փոխանակ երջանկութեան՝ անվերջ դիւնեներու դուռ պիտի բանար մեր առջեւ։ Այս պարագան դուք ալ կը խոստովանիք կարծեմ, քանի որ կը տեսնէք թէ ոչ ոք իրարմէ հեռու ենք ճաշակով ու բնաւորութեամբ։ Իրր մէկ ընտանիքի զաւակ երկուքս ալ մօտէն կը ճանչնանք դիրար և գիտնք իրարու նախասիրութիւններն ու ճաշակները։ Դուք ինձ հետ ամուսնանալով յաւէտ դժբախտ պիտի ըլլայիք, մինչդեռ ձեզի դաղափարակից աղջիկ մը պիտի պաշտէ զձեզ իրր աշխարհի ամենէն արժանաւոր ու ամենէն օրինակելի ամուսինը և ամենայն իրաւամբ։ Այս էջը գոցենք երկուքս ալ, ինչ որ բնաւ չի կրնար աղդել մեր երկրորդական վարժարաններուն։ Ամենուս ալ ներկայ գունդագունդ կը դիմեն եկեղեցի, բայց համար հոն իրենց մեքքերը և քահանայ իրենց յանցանքները։

Կրօնական արարողութիւնները՝ եկեղեցիները թուով 7 հատ են, որոնցմէ երեքը զետեղուած են քաղաքին երեք ծայրերը։ երեքը քաղաքին կեդրոնը մի քանի քայլերով իրարմէ հեռու, աւանցմէ մին քահանայի և ծուխի նուազութեան պատճառաւ առժամանակեայ կերպով գոցուած է։ իսկ հօրեներորդը որ մեծագոյններէն է՝ վնասեալ է կեդրոնի մասին։

Այս եկեղեցիներու մէջ կը ծառայեն 9 քահանաներ, որոնց մէջ աչքառու դերը մը գրուած է Տ. Եղիշէ քշեայ. Փափագանը, որ կերակի օրեր իր քարոզներով և հայրական յորդորներով հոգեւորապէս կը սիրէ ժողովուրդը։ իր մտաւորական քարոզութեամբ և հմակրելի բնաւորութեամբ կրցած է օգտակար ծառայութիւն մատուցանել իւրայնոց։ Մեծամասնութեան կողմէ համակրելի եղող այս քահանան իրաւամբ արժանի է գովասի։

Տ. Յովսէփ քշեայ. Ժամկոչեան իր հինգշաբթի օրեայ քարոզներով և կրօնական դասերով մեծ համակրանք շնորհած է իգական սեռին մէջ։ Թէպէտեւ չունի մեծաւոր այն կարողութիւնը, որ կը պահանջուի քահանայէ մը, սակայն դէմ նոսանամնդիր է կրօնապէս օգտակար ըլլալու և իր պաշտօնն բարեբաստ կատարելու։ Ասոր կարգին կրնանք դասել Տ. Դաւիթ քշեայ Փոչեանն։

Այն եօթը եկեղեցիներէն զատ ունինք նաեւ երեք վանքեր։ Ս. Յովհաննէս-Անան, որ քաղաքէն մէկ ժամ հեռու է և Ս. Յովհան Յանկերեան որ 4 ժամ հեռու է։ Նախարդին մէջ ամէն 20 տարի առաջ կար Ժառանգաւորաց վարժարան մը գիշերօթիկ, որ կարճ ժամանակի մը համար միայն գոյութիւն ունեցաւ սաղով զարգացած անձնաներ։

Այն վանքին վանահայրն է Տ. Ներսէս վրդպ. Մկրտչեան, որ մինչեւ մայն առաջնորդական փոխանորդն է Թեմին։ Թէպէտեւ չունի Արմաչանցիներու մտաւոր կարողութիւնը, սակայն չունի նաեւ անոնց սկեպտիկ ոգին։

Իսկ Տ. Յովհան Ոսկերեան վանքը նշանաւոր է իրրեւ ուխտատեղի և բժշկավայր յիմարաց, հիւանդաց են. և այս վանքին ալ վանահայրն է Տ. Յովհան վրդպ. Փէչտիմաճեան, որ վարդապետ մը ըլլալէ աւելի ընդունակութիւն ունի կարծես երկրագործ մը ըլլալու։ Բայց կ'երեւի թէ բաղդը վարդապետութեան առաջնորդիր է զինքը։

Հայ տարրն ունի մանչերու և աղջկանց նախակրթարան մը, ծաղկոցներ և մանկապարտէզ մը, որոց ամէնն ալ միջակ վիճակ մը կը ներկայացնեն։

Մանչերու վարժարանը, տեղական յորջորջմամբ «ճեմարանը», կը կառավարուի 5-6 գլխաւոր ուսուցիչներով՝ բաղկացած սանասարեանցիէ մը և Արմաչանցիներէ և պանդուխտ ուսուցիչներէ։ Ծաղկոցը կը կառավարուի 6-7 երկրորդական վարժապետներով. աղջկանց կողմը կան 8–10 ուսուցչուհիներ լոյսն ալ տեղացի և նախկին չրջանաւարտներէն են. բաց ասոնք կրօնապետութեան, հայերէնի և թուաբանութեան բարձրագոյն կարգերու դասերն ալ յանձնուած են կղերականի մը և երկու աշխարհական ամուսնացեալ ուսուցիչներու։ Այս պարագան — իսօսք աշխարհական ուսուցիչներուն համար է— ուրիշ քանի մը քաղաքներու մէջ ալ կը տեսնուի ուսուցչուհիներու նուազութեան պատճառաւ, սակայն երբ ուսումնասիրենք ըլլանք մեր ժողովուրդին վարքն ու մտաւորական կեանքը, պիտի տեսնենք թէ տակաւին դարկ է այդ տեսակ թոյլատութիւն մը վայելելէ, և յաւալի է որ մեր ժողովական ազատներն այս մասին կամ չատ լայնամիտ են և կամ չատ անտարբեր կացութեան մը մէջ կը գտնուին, սակայն աւելի երկրորդ պարագան է, որուն ենթարկուած են մեր ազատները, և թաղուցած են իրերը իրենց ընթացքին մէջ, խաղալիք մի քանիի քանահոյքին, և սակայն չեն խորհիր թէ այս անհոգնեմ ընթացքով ուսումն ու բարոյական կրթութիւնն է որ տուժած է և կը տուժէ չարտնակ։ Ինչ բանի համար են մեր չանքերն ու արնաւատութիւնները. ո՛չ ապաքէն երկրին ու հանրութեան օգտակար և կրթեալ անհատներ հասցնել, իրական սեռին բարոյական ու մտաւորական մակարդակը բարձրացնել. բարի է այս կրթական նպատակին, սակայն գործնական ոգիէ դրդեալ և անմիթոտ եղանակներս, ի՛ առանցորդէ մեզ դէպ ի ձախող և անյուսալի կրթ. արդիւնքը սը. թող վերեայ մեր աչէն կոնակցական և իսնամական ոգին, թող դադրին գոյութիւն ունենալ անհոգութիւնը ու ոչ-հետաքրքրութիւնը, այն ատեն իրաւամբ պիտի տեսնէք ուսումնասէր յաւալելիութիւն մը մեր վարժարաններուն մէջ։ Այս պարագան սոսկ դիտողութիւն մին է, զոր կը յանձնեմ ազատներու նկատառման և ո՛չ թէ դրատնոց մը։

Սոյն երկսեռ վարժարաններու տարեկան պիւտճէն է 350 օսմ. ոսկի, որը խիստ անբաւական եկած է, բաղդատմամբ գործոյի ծրագրին ընդարձակութեան և ուսուցիչներու չատութեան։ Փոխանակ ծրագիրը սեղմելու և ուսուցիչներու քանակը նուազեցնելու, աչքերնին յառած են ուսուցիչներու ամսականին, ծայրէն ու պոչէն կը կտրատեն, տարիէ չրջանին սկիզբէն ու վերջէն զեղումներ կ'ընեն, մի միայն անոր համար, որ կարող ըլլան գործել այդ անձուկ պիւտճէով։ Ինչ մեծ հակառութիւն և ըմբռնումի տգիտութիւն։ Որչափ ալ անձնուէր ըլլան այդ ուսուցիչները, որչափ ալ խղճամիտ ըլլան իրենց պաշտօնին գործադրութեանը, միեւնոյն հոգատարութիւնը պիտի ունենան, միեւնոյն խանդը պիտի արծարծի իրենց մէջ։ Կարեւոր հանգամանք է պատասխանը և անչուշտ խիստ

—Շատ փափկասիրտ էք, սիրելի հեղուսարաղիկս, ըսաւ, ձեռքէս եկածը ասի ընեմ ձեզ հաճելի ըլլալու համար. կ'խոստովանիմ որ ես արժանաւոր մասին մը չէի կրնար ըլլալ ձեզ։

—Զէ՛, սոսանի խոստովանութիւն մը չի պահանջեր ձեզմէ, գոչեց Էլէն, գլխին ծայր ցատկելով երիտասարդին ոտ, եթէ դաղափարներս չկրցի բացորոշել, յանցանքը իմս չէր, ես ի սրտէ կ'գնահատեմ ձեր անվիճելի արժէքն ։ առաւելութիւնները և վստահ եմ որ ապար ամուսին մը ըլլալու ամէն շրջանները կը մարմնացնէք ձեր անձին մէջ, մինակ սա կէտը կ'ուզէի չեչտել է մեր ճաշակները իրարու չեն համաձիր։

Երիտասարդը վայրկենական արիւեամբ մը ոտք ելաւ ու թեւը Էլէնի ալով,

—Ասանկ հանդիսաւոր օր մը չատ սկ խօսեցանք անօգուտ իրերու վրայ, սաւ, հիմա ինձ կը մնայ սրտէն ներս անել ու պարտականութիւններս մէջ ի թերանալ հիւրերուն հանդէպ, խնդրեմ հաճեցէք զիս քեռայրիս ներկայացնելու պատիւը ընել։

Եւ երկուքը մէկէն ներս մտան սրահէն։

Դիշերը բաւական առաջացած էր, միլիոնատէրին սրահները հրեշտակական լոյսերու ցոլքին տակ ցոլտկին վերածուած պերճանքի, ճոխութեան, արդուզարդի և գեղեցկութեան ցուցահանդէս մը կը պատկերացնէին։ Թանկագին գորգեր, հազուագիւտ նկարներ, արձանիներ, հնադիտական առարկաներ, վերջապէս այն ամէն եզական իրերը որոնք հարիւր մէկ քանի հատ կը գտնուին աշխարհի մէջ, զարդը կազմած էին Քրիստէսմարներու սրահին։

Հաղարաւոր հրաբիւղներ, այր ու կին, սենդոտ մտերմութեամբ մը կը խօսէին, կը խնդային, կը պարէին և կը դիտուէին հոն, մինչ հնարդիով միլիոնատէրը ու երկու խօսեցեալները։ Էլէն ու Սբը Դրիզորի Շօրթ երբ թեւ թեւի ներս մտան սրահէն, Սբը Ճէյմս Կուպի գտնուեր դիմաւորեց, մինչդեռ Դրիզորի երկու նշանածներուն առջեւ խոնարհելով,

— Մեր ընտանիքին համար մեծ բախտաւորութիւն մը կը նկատեմ այս նշանախօսութիւնը, ըսաւ, կարմրելով ու չարտնակ ամչնալով, իմ և հօրեղբօր ընտանիքը երջանիկ է Սբը Ճէյմս Կուպին փեսայ առնելով։

— Մեծ պատիւ կ'ընէք, պարոն, պատասխանեց Սբը Ճէյմս, ուրախ եմ որ այս նշանախօսութեան առթիւ կը վայելեմ նաեւ ձեզի հետ աղգական ըլլալու թանկագին պատիւը։

Այս պաշտօնական շնորհաւորութիւններէն հետ երեք մէկէն Սբը Տավիթի նկարչայուհին որ եղբօրորդին անանկելով խիստ համակրելի ընդունելութիւն մը ըրաւ անոր և այսպէսով մինչդէպը փակուեցաւ բոլորովին։

Գաղ մը երբ Սբը Ճէյմս Կուպի նշանածին հետ առանձին մնաց,

— Շատ կը տառապի՞ արդեօք Դրիզորի, հարցուց։

— Այդ խնդիրը յաւէտ դիտուած պէտք է նկատել, պատասխանեց աղջիկը, անիկա պատուաւոր երիտասարդ է և եթէ մեռնելու աստիճան տառապի, բնաւ բերան չի բանար, մեր սրտակամութիւնը պիտի ըլլայ ան'կ եռք դայն իրր եղբայր նկատել ու այն տեսակէտով պատուել։

— Բնական է, գոչեց Սբը Ճէյմս, բնական է, ձեր հօրեղբօրորդին խիստ ալ է։

(Շարունակելի)

ընկղմանած լերան ու բլուրին վրայ, չատ դժուարաւ կրնայ համակերպիլ սա՛ գաղափարին թէ անգամ մը ևս անցեալ ժամանակի մը վրայ պէտք է խօսի, երբ խնդիրը տակաւին գամերը բոլորովին նոր քաղաքին չուրջ կը դառնայ, ուր մարդկային ուժը կը թուէր իրրեւ յաւիտենական դիւցազնական մը կանգնուած, հաստատուած ըլլալ։ Ամէն բան լուսաբարձէն, գոգցես Սան Ֆրանչիսքօ մը եղած չըլլար բնաւ։ Այն չոչողուն գաստակերաը, այն փառաւոր վիլլաները և ամբարձաձիգ ապարանքները, այն վաճառանոցները, մեծ պանդոկները, ժամացոյցի աշտարակները, հրակայ հիւրանոցները, ամէնքը փլատակներու կոյտ մը, բոլոր մը բեկորներու— է՛ր երանի! Թերևս մէկ քանին տակաւին անվնաս մնացած են, և անտարակոյս նո՛յն տեղւոյն վրայ նորէն սիտի չմնուի ա՛յն Ֆրիսքօն, երբեմն Ամերիկայի ամենէն փառաւոր քաղաքը, որ հիմա ողբոց քաղաք մը դարձած է։ Բայց, ամէն պարագայի մէջ, այդ անունը կրող քաղաքը ոչ ևս է։ Աւաւօտեան ժամը ՅԷն, ճիշդ ա՛յն րոպէին երբ քունը աչքին փախցնելու վրայ էր, չրջանակի մը պէս ինք իրեն վրայ խնամ, պտուտեցաւ։ Զայդ մը ցընցումներ բաւեցին, կէս դարու մը գործը աւերակոյսի մը վերածելու։

«Այս գիշեր ալ կանգուն մնացիր, ո՛վ երկիր» կ'աղաղակէր Ֆաուլոթ երբ արթնցողով տեսաւ արթնցող ընութիւնը։ Կէսթէն այն խօսքը Գերմանիոյ մէջ թերևս դառն ծիծաղ մը առաջ բերաւ պայծառ առաւօտեան առաջին ժամերուն ապրած վտառութիւնէն ետքն մարդոց չրթունքներուն վրայ։ Թէ ինչ կրնանք մտածել երկրի կեղեւին հաստատութեան վրայ, այս մասին կը լուսաբանեն մեզ կործանեալ Սան Ֆրանչիսքոյէն եկած լուրերը, ակամաներուն պատմութիւններ։ Որովհետև հոն գտնուեցան մարդիկ որոնք կրցան դիտել անաւորութիւնը տեսարանին և կարողացան ըստ բաւականին ալբ ըլլալ իրենց մտքին օրինաւոր բաներով նկարագրելու համար այն ադէսքը, որմէ բախտը վրիպեց զիրենք։ Ճակատամարտին մէջ հանդարտորէն և պատրաստութեամբ նայողներ կան։ Ամէն վիճակ իր դիւցազները ունի, բայց պէտք է խոստովանիլ որ բոլորովին գերազանց է դիւցազնութիւնը լեռագրի այն թղթակիցներուն, որոնք մահուան ծոցին մէջ պարտեցուցեալ, սիրտ ըրին իրենց չուրջ անցած դարձածները դիտել հեռաւոր ընթերցողներուն լուր տալու համար։ Համաչխարհի Խմբագրութիւնը կրնայ պարծիլ Նեւ Եօրք Հերալտի թղթակցով, Մ. Գաուէ, որ փուղցը կը գտնուէր երբ երկիրը սկսաւ չարժիլ։ Նախ և առաջ կարեւորութիւն չարուեցաւ, բայց արդէն իսկ գերմանները վար կ'իջնային ձեղունեներէն, կազմածները կը պատաւէին, արդէն իսկ առնները կ'երևային, «ինչպէս կրգամախնները փոթորիկի պահուն», և երբ ամէն մարդ իր ապահովութեան վրայ կը մտածէր, ի՞նչ կրնայիք սպասել Մ. Գաուէին։ Իր առաջին մտածումը եղաւ գրասեղանին վազել։ Գետնին կը դոցար իր տոքերուն տակ, առնը կը պարէր, ամենքը կը ճարձաակէր իր բոլոր պահանջներէն, և մահուան այս ճնշումին մէջ իր գրիչը կը թռչտէր տաղ տող, և իրրեւ հաւատարիմ պատմական մը —կրնանք ըսել— իրրեւ տեղեկագիր մը ազգային դիտարանը, բիւրաւոր քիլոմէթր հեռուէն, շարժին բոլոր եղեռնները զարկերակներուն զարկերով, առնոր ամենանրբին սասանումներով։ «Մեր գործիքին վրայ, կը գրէ Լայպսիկի դիտարանին Տնօրէն Բրօֆ. Պէլար, շարժին սկիզբէն համարեցինք սասանումներու քանի աւելի որոշ խմբաներ, որոնք յաճախ կրկնուեցան։ Մէկ երկվայրկեանի մէջ հարիւրաւոր աւելիչ շարժումներ պէտք էր պատահած ըլլային երկրին տակ, խորհեցանք իրաւամբ։» Այսպէս կ'ըմբռնուին հիմա ամերիկեան թղթակցին տպաւորութիւնները։ Քաղաքը փեռուրի մը պէս սարուբերուեցաւ, կ'ըսէ։ Ամէն տեսակ առներու և չէնքերու այս պտտումը, փայտի ու քարի այս սիսանեան խառնուրդը ամի մը յարդի պէս, ձիւնի բաղիներու պէս խաղացին իրարու հետ, և Լայպսիկի դիտարանը ճըշդիւ կը պատկերացնէ թղթակցին տպաւորութիւնը երբ կ'ըսէ։— Մէկ ցնցումին յաջորդեցին հարիւրաւոր թրթռումներ շարժումներ մէկ երկվայրկեանի մէջ, և քանի՛ քանի այսպիսի երկվայրկեաններ խաչաձևեցին զիրար։ Մ'յսպէս կը թրթռայ կանոցը ջուխակի մը լարերուն վրայ։ Ամենանուրբ մեսաքին ալեմման ծածանումները չեն կրնար նմանիլ բան երևոյթին հաստատուն և անշարժելի երկրի կեղեւին սասանումներուն։ Հիները երկրին այս ոյժը կը մարմնացնէին։ Արտասաղ Տիտաններուն վրայ իր յաղթութենէն վերջ անոնց սեռը՝ Տիփոնը նետեց Տարտարոսին մէջ, ուր գնաց ինկաբ Եռնայի տակ, իր անդամներուն մասերը չատ հեռուները փռած, և երբ ամարիչոը, Տիփոն, քնանայ, հրաբուխները կը զրաստն իրենց կրակը, բայց երբ անդրդուչտիթամբ Տիփոն իր մէկ կողմէն միւսի դառնայ, այն սոսկալի չարժը և սասանումը, որուն վրայ երկիրը կ'ուռի փոթորկայոյզ ծովու մը մկանունքներուն նման։ Տիփոնի այս մէկ զարնուրելի կատակին վրայ էր որ Սան Ֆրանչիսքօ առաջին ցնցումէն երեք վայրկեան վերջ աւերակներու կոյտ մը դարձաւ։

Տասներեք տարի առաջ մեր այցելութեան միջոցին ցոյց տուին մեզի այդ ծովեզերքին վրայ չինուած առաջին աղիւսայ տունը, փոքրիկ և համեստ չէնք մը։ 1849ին քաղաքը կը բաղկանար այսպիսի չորս տուներէ, միւսները տակաւին տաղաւար էին կամ խրճիթ։ Բայց ջանասիրութեան սասանում մը, ճէյմս Մարշալ արդէն իսկ այն կողմերը հողը փորած տունն Բալիֆորնիոյ ոսկիին առաջին կտորը գտած էր։ Սիերրա Նէվատայի ստորոտը լիչասակարան մը կանգնուած է ջաղացպանի այդ ապառաւորին համար, իբրեւ թէ ամենամեծ մարդ մը եղած ըլլար։ Մինչեւ այն տունն երկրի այդ մասին սիրած էին մատամբ Սպանիա և մատամբ Մէքսիկո— ճէյմս Մարշալէն վերջ իսկոյն սիրեց ոսկին։ Խաղաղասիրի ծովեզերքին այդ գեղեցիկ քաղաքը իր դիրքիւնը կը պարտէր ոսկիին և առնոր ստեղծիչ բարեմասնութիւններուն։ Բուն Ամերիկայէն բոլորովին տարբեր երկիր մըն է Բալիֆորնիա, հոս կը տեսնուին հին ոճով չինուած չաղաքապատ մաքառատներ, կիսափուլ եկեղեցիներ, աւերակներ, հին պատմութեան մը և քաղաքակրթութեան մը հետքերը։ Եւրոպական վիպականութեան չունչ մը կը սաւառնէր նորին իսկ Սան Ֆրանչիսքոյի փողոցներուն մէջ, ուր սակայն ամէն բան գործերու նորաձին թարմութեամբ կը ճանանչէր և կը պարար։ Քաղաքը չունէր բնաստեղծիկ ամերիկեան դիմագծութիւնը, նաեւ հոկայական, նուազ բարձրաբերձ և ծանրաչարժ չինուած էր քան միւս երկիրներուն մեծ քաղաքները, որոնք աւելի բարձր, աւելի պերճ են։ Գերարագութեան, դէպի երկինք ամբարակոյզ չինութեանց, և եռուեռ պատանկութեան մը նշան ծառայող ա՛յն վիթխարութեան մարմանը ա՛յնքան բուն չէր հոն, նոր Աշխարհին ճարտարապետական իսկայք՝ Մամմոնը՝ ա՛յնքան ոստակ չէր ճարակած Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ։ Կայնն արդարեւ քանի մը երկնարերձ չինուածներ, բայց անոնք անչարմար էին այն կոկիկ քաղաքին, ներդաշնակութիւնէն չեզուած մնն էին, կամ նոյն իսկ իրենց հսկայանութեան մէջ կը ջանային տեսակ մը թեթեւութիւն և չափ դնել։ Այսպէս մեծ Բալաս Օթէլը, 1,200 սենեակնոց չէնք մը, դալարաւէտ չրջանակի մը մէջ հաստատուած, վեց յարկով մէկ գեմնայարկի վրայ, արտամարանք կը պատճառէր Նեւ Եորքցի կամ Շիքագոյի ճարտարապետներուն՝ որոնք կ'ըսէին։— «Վեց յարկ միայն»։ Բայց այս անագին քառանկիւնի չէնքը Բարելոնի աշտարակի մը պէս կը բարձրանար չրջակայ տուներուն ծոմէն դուրս։ Օթէլը ա՛չ միայն հոյակապ չինուած էր, այլ նաև երկրաչարժի դէմ ապահովուած, բայց ահռելի տարբերը չարժեցան երկրին տակ, և յարկ յարկի վրայ չինաց և հիմա Բալաս—Օթէլը փլատակ մրն է միւս փլատակներուն նման։»

Քանի՛ քանի անգամ անոր փառաւոր բակին մէջ ոգեւորեալ խօսակցութեան համար կը հաւաքուէինք։ Ամէն կողմ սպիտակ մարմարիոն և սպիտակ փայտ։ Սպանիական չնորհ մը չորս կողմէն։ Այսպէս Սպանիա՝ որ երբեմն կը տիրապետէր այս երկրին, տակաւին գոնէ տունեներու ճարտարապետութեան մասին կ'իշխէր հոն։ Իր լեզուն անհրեւոյթ եղած է, քաղաքին և չրջակայ արուարձաններուն անունին մէջ միայն կը հնչէ, բայց իր ոգիէն բան մը կը խօսի դեռ չէնքերուն տեսարանէն, վիլլաներէն և ապարանքներէն, զորս հարուստները բարձրացուցած էին Նապոլեոն բրուրին վրայ։ Աչքիս առջեւ կը բերեմ հիմա ամէնքն ալ, միլիոնատէրերուն այս տունները ամէնքն ալ փայտէ են, ճերմակ ներկուած, որովհետև պայծառ գոյնը կը սիրուի այն արեւուտ երկրին մէջ, և գեղարուեստական ճաշակով արտաքին երեսները կարծես ձեռքով բանուած նկարուած, վարդաձեւ զարդեր, խոյակներ, սիւնագլուխներ, մարմարի նիւթի վրայ քանդակուած փայտեղէն դրուագներ, և չրջապատուած հոյակապ պարտէզներէ, որոնք ամբողջ տարին կը կանանչնան և կը ծաղկին։ Հոն ձմեռ չկայ, ո՛չ ալ ամառ, գոնէ ա՛յն իմաստ ամառը։ Ցունիսին գարնանային գովութիւն կը վայելէինք, և իրիկունները մանաւանդ կ'արդարացնեն Քալիֆորնիական առածը թէ Սան Ֆրանչիսքօ ամառները կտաւի վերարկու մը կը հագնի իրեն վերևարեւուն ճառագայթներուն տակ։

Արտասովոր արբիւնքներով բնական պատահարներ, ինչպէս Վեսուվի վերջին բորբոքումը, Բուսիէի աղէտքը, կամ Քալիֆորնիոյ երկրաչարժը, որոնց աւերումը սոսկալի պատճառեց ամբողջ աշխարհի մէջ, բնականաբար բացատրութիւններու կը կարօտին, և այսպիսի իրաց մէջ իրրեւ մասնագէտ ճանչցուած անձանց կողմէ հարցումներ կ'ուղղուին, ա՛յսքան տարօրինակ երեւոյթներուն ի՞նչպէսը և ինչո՞ւն գոհացուցիչ կերպով յայտնելու համար։ Դժբախտաբար այս հաղուադէպ պարագաներուն մէջ մասնագէտը ի վիճակի չէ պարզ ենթադրութիւններէ տարբեր յայտարարութիւններ ընելու։ Աղէտքին ընթացքին և պատճառներուն վրայ տրուած բացատրութիւնները անգոհացուցիչ և հակասական են, ա՛յնպէս որ թերի պատկեր մը [illegible] հեռագիրները գան մանրամասնեն դէպքը, տարուելիք բացատրութիւնները դարձեալ հիմակուանէն աւելի մեծ բան մը պիտի չըլլան։

ԿԻՐԱԿԻՆ։—Սան Ֆրանչիսքօն կրծանող աղէտքին առթիւ, կրօնական հանդէսի մը թղթակիցը ընդհանուր քաղուած մը կ'ընէ բնակիչներուն կիրակնօրեայ բարեպաշտութեան վրայ, թէ քանի՛ հոգի ժողովարան կամ եկեղեցի կը յաճախեր մէջերն հաշուով և օրը գեղեցիկ եղած առեն։ 400,000 բնակիչներէն 86,000ը կիրակի օր պաշտամունքի ներկայ կ'ըլլային, որոնցմէ 53,750ը կաթոլիկ եկեղեցիներուն մէջ։ Ներկաներէն հարիւրին 31ը այր էին։ Այս հաշուէն դուրս են Հրեաները, որ բաւական կարեւոր մաս մը կը կազմէին Սան Ֆրանչիսքոյի բնակչութեան։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ ԴԵՐՈՒՄԸ։—Անկիլքան եկեղեցիին կղերական դասին մէջ տակաւին պարտաւորիչ է գլխազու

։ Կրօնական Հանդէսի մը թղթակիցը քանի մը դանցաութիւններու վրայ խօսելով կ'ըսէ։— Ինչո՞ւ մեր կղերը չի գլխազուի, ինչպէս կը պահանջէ Եկեղեցիին անհերքելի օրէնքը։ Ասոր պատճառը մասամբ սա՛ է որ կղերականներէն ոմանք անկոյթ կը գտնուին, և երկրորդ՝ որովհետև աշխարհական դասակարգը չի հանդուրժեր այլ եւս որ իրենց կղերականները գլխազուած ըլլան։ Ամէն պարագայի մէջ գլուխը գլխազուի պէտք է, որպէս զի պիսի ունենալու անպատեհութիւն նուազ անասնելի ըլլայ։

ԱԻԵՏԱՐԱՆԻ Ծաղկման Անգլիական ընկերութիւնը այս տարի պիտի տնէ իր 205րդ տարեդարձը։ Այս առթիւ ընկերութիւնը 10,000 անգլ. ոսկիով գեսին մը գնած է, ուր նոր չէնքեր պիտի չինուին նոյն գումարի կրկնապատիկ կամ եռապատիկ չափով։

ՄԻՍԻՈՆԱՐՆԵՐԸ ԵՒ ԲՆԻԿՆԵՐԸ։— Լոնտոնի հանդուցեալ եպիսկոպոսին այրի Տիկինը անցեալ օր միսիոնական ընկերութեան մը առջեւ բանախօսութիւն մը ընելով, յայտարարեց թէ միսիոնարները պէտք է իրենց գացած տեղերուն սովորութեանց համակերպին, ընթիներուն զգեստները հագնին, անոնց պէս զարդարուին, եւայլն։ Տիկինը դատապարտեց այն միսիոնարները որոնք խաղաղասիրի կղզիները երթալով, կը պարտադրին բնիկները իրենց զարդեղէնները մէկ կողմ դնել, որոնք Բաբուներուն բնական հնարքն ու վայելչութիւնն են։ Ինչ հարկ կայ, կ'ըսէ, արգիլել զանոնք որ իրենց քիթերը չծակեն և զարդեր չանցընեն ծակերուն մէջ։ Ինչ հարկ կայ անոնց գլուխները պնդող զարդերը բառնալ։

ՎԱՐՊԵՏ ՄԻՋՈՑ ՄԸ ՀԱՆԳԱՆԱԿԻՒԹԻՒՆ ԸՆԵԼՈՒ։ — Անցեալները Լոնտոնի մէկ արուարձանին մէջ կղերական մը, որ իր թեմին կարեւոր մէկ եկեղեցական պէտքին համար հանգանակութիւն մը պիտի ընէր բայց յաջողութեան վրայ վստահ չէր, իրեն քով հաւաքուած բազմութեան առջեւ խօսած առեն, ըսաւ թէ այս գիշեր քունս չտարաւ, և յանկարծ ոգի մը երևցաւ ինծի։ Ներկաներուն զարմանքը տեսնելով, եկեղեցականը յաւելց։— «Ո՛չ, այո՛, տեսակ մը ոգի եկաւ և կեցաւ անկողնիս մօտ»։— «Է՛, Ի՞նչ ըրիր», հարցուցին ապշելով։ — «Նայեցէ՛ք, ըսաւ եկեղեցականը, երբ խնդրեցի որ հանգանակութեան մասնակցի առաւ քալեց»։ Այս գաւը ամենքն ալ հասկցան, և նախաճաշէն ետքը բաւական կլորիկ գումար մը գոյացաւ հանգանակութեամբ։

ԱՆԿԼՈ-ՍԱՔՍՈՆ գեղը իրաւամբ ամենէն գործնական և ծայրայեղօրէն գործնական ժողովուրդը նկատուած է։ Այս յատկութիւնը անգամ մըն ալ երևան կուգայ գործի սիրոյն մարդու մը հետեւեալ պատմութեամբ։ Նկարիչ մը անցեալ օր Գիլրին վարպետ ներկարարի մը առնը գնաց։ Կինը դուռը իրեն բանալու համար։— «Կրնա՞մ տեսնել ձեր ամուսինը», հարցուց։— «Չէ՛ք կրնար։»— «Ե՞րբ կրնամ տեսնել զինքը։»— «Ասիկա իմ գլխնալիք բանս չէ, այս գիշեր մեռաւ։» Նկարիչը գլխարկը հանեց և թեւերը տարածեց։ — «Վա՜խ, բաւ ցաւալից չէ՞սով, բայց, սիրելի՛ն, բան մը չյանձնարարե՞ց ձեզի, մեռնելէն առաջ առա՛ւ մը կանանչ ներկի վրայ չխօսեցաւ։ Ձեզի իմ հաշուոյս։»

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ ՆՈՐ ՈՃՈՎ. — Անգլիացի առամնաբոյժ մը տեսնելով որ ծանօթ բէլքլամներով կարելի չէ յաճախորդներուն ուշադրութիւնը հրաւիրել, հետեւեալ պարզամիտ յայտարարութիւնը հրատարակել տուաւ թերթերուն մէջ։—«Ակռայ կը քաշէ սառեցեալ ցաւեր պատճառելով»։ . . .

ՕԺՏՈՒՈՒԹ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐԸ.—Քանի՛ քանի ընտանիքներ օտար այցելուներու առջեւ գովեսը կ'ընեն իրենց զաւակներուն, որոնց խրթանչելիքը մէջ մէկ հանճարներ... են։ Եւ քաղաքավար [illegible] գլուխը ծռել չարունակ ի նշան... պարտաւորիչ հաւանութեան։ Անցեալ չարթու Լոնտոնի մէջ պաշտելի մայր մը այցելուի մը առջեւ իր հանճարեղ զաւակները կը դրուատէր, անոնց իւրաքանչիւրին ձիրքերը թուելով։—«Ուիլիա գեղարուեստագէտ մրն է (հոս ուեւորդ է թուել մօրը գործածած ածականները)։ Կէրթիա դաշնակահար է, Էմիլիա ըսես ջութակահար է անոնցմէ»։ Քաղաքավար այցելուն չատ մը հօրը կողմը դառնալով ըսաւ.—«Զարմանալի բան, մինչեւ հիմա ինծի բան մը չես ըսած այս մասին։ Ուրեմն դուք, Մր . . . . , ա՛յսքան օժտուած զաւակներ ունիք, և իրաւունք ունիմ ենթադրելու որ ասանկ զաւակներով դուք օր մը . . .»։ Հայրը չթողուց որ լմնցնէ այցելուն իր խօսքը, և քիթին տակէն մրմռաց.—«Ես յուսահատ եմ, պարո՛ն։»

Եւ հայրը իրաւունք ունէր։ Զութակահար, դաշնակահար, մաղերնին մեծցնող արուեստագէտ, չատ իսկ պարագ մնացող և իրենց ծնողքին անօգուտ... հանճարներ եղած են։ Պատմութիւնը կրնայ խօսիլ այս մասին երկարօրէն, ինչպէս կը խօսի Միմոս... կավրոչի բերնով և սոմով։

ՔՐՈՆԻԿ

ԽԱՌՆ ժողովը երէկ գումարուեցաւ Ղալաթիոյ խարտրդարանին մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք հօր։ Ներկայ էին, Գրիգորիս Աբգիսար. Յովհաննէսեան, Փոխանորդ Սրբազանը, Տ. Կարապետ Ա. քհնյ. Սանասարեանն և Տիգրան Եուսուֆեան, Միհրան Սեթեան, Տիգրան Տէր Ներսէսեան և Մկրտիչ Ասասեան էֆէնտիներ։

Խառն ժողովը նկատելով որ Տնտ. Խորհուրդը կազմուածեալ վիճակի մը մէջ կը գտնուի և աշխատութիւնը ծանրացած են, մնացեալ քանի մը անդամոց վրայ հարկ դատեց վերակազմել զայն և նոր ընտրութիւն կատարելով անդամ կարգեց նոյն խորհրդոյ՝ Դէորգ էֆ. Ասլանեան, Վահան պէյ Սուրէնեան, Գաբրիէլ էֆ. Նէշատէեան, Միհրան էֆ. Շերիմեան, Կարապետ էֆ. Պասմաճեան, Գարեգին էֆ. Գոլումճեան և Յովհաննէս էֆ. Ալալէմճեան։

Ժողովը կարդաց Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին կողմէ ուղղուած հեռագիր մը, վանքապատկան խնդիրներու մասին։ Զբաղեցաւ նաև յարաբերական մնդիրներով։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ նորընտիր հոգաբարձու Տօքթ. Թորգոմեան էֆ.ի առաջարկութեան վրայ հանգուցեալ Մանուկ էֆ. Սմբատեանի կողակից Տիկին Անտիկ Սմբատեան հաճած է Հոգաբարձութեան տրամադրութեան տակ դնել 200 ոսկւոյ գումար մը, Հիւանդանոցի նորաշէն դեղարանին ներքին կահուց (դարան, չիչ, եւն.) պատրաստութեան համար։

ՄՈՒՆՃՈՒՍՈՒՆԻ Ազգ. վարժարանը վերջերս փակուած էր Նախթանի անպատեհութիւնէն։ Այս անգամ տեղւոյն նոյն այդ փակեալ վարժարանի ուսանողներէն քսան երկու մանչ և եօթը աղջիկ հաւաքական գրով մը դիմած են Ս. Պատրիարք հօր և կը խնդրեն որ իրենց փակեալ վարժարանին Նախթանի նպաստ մը ըլլայ և իրենց վարժարանին պիտանէին բացը գոցուի, իրենց դպրոցին Պոլսոյ մէջ ունեցած կալուածներուն և Պատրիարքարանի մէջ ի պահ դրուած արժեթուղթին հասոյթէն։ Այդ աղքատիկ ու փակեալ վարժարանին երկուս ուսանողները կը հարցնեն թէ՝ ինչո՛ւ իրենց դպրոցին սեպհական Պատրիարքարանի մէջ ի պահ դրուած արժէքներուն արժէքով Պատրիարքարանը չբարեհաճիր դպրոցին պիտանէին պարագը բառնալ, որպէս զի չփակուէր վարժարանը. «պարագայ մը որ չատ ամնպատ տպաւորութեանց տեղի տուած է հոս» կ'ըսեն իրենց նամակին մէջ և կ'աւելցնեն, «եթէ Պատրիարքարանի օրինագծերուն մէջ այդ-պիսի տրամադրութիւն մը կայ մեզի անծանօթ, չենք գիտեր, բայց լաւ չէ որ գիտնայ ամէն ոք, և լրտն ու հաճութեամբ համակերպի։ Ինչ որ ալ ըլլայ, չենք կարծեր որ աղքատիկ գիւղի մը դպրոցին փակումը նախամեծար հարարուի քան նոյն գիւղին դպրոցին սեպհական արժեթղթոց արժէքին առգրումը՝ իբրեւ դարման դպրոցին վերաբացման։ Աւելին կայ, այսօր որ ալ վերջնականապէս Մունճուսունի եկեղեցապատկան կալուածը իր անիրաւ վարձակալէն վերստին ձեռք անցուած է և վարձու տրուած է Պատրիարքարանի կողմէ, ի՞նչու իր նպատակին՝ Մունճուսունի դպրոցին չդրուիր հասոյթը, մինչ անդին դպրոցը փակ կը մնայ, քանի որ անոր է պիտանէին պարագը բառնալու՝ առանց արժէքներուն արժէքին։ Ի՞նչու Պատրիարքարանը անտարբեր է մեր թափառագ Բազարի խանի խնդրին համար, որ նոր ձեռք անցուած կալուածէն նման անիրաւ վարձակալի մը ձեռք անցած է և զայն իւրացնելու տրամադիր։» Ահա՛ այս է խնդիրը զոր կը յայտնեն Մունճուսունի այդ աղքատիկ փակեալ վարժարանին անուսում մնացած երկսեռ ուսանողները, և թախանձագին կը խնդրեն Ս. Պատրիարք հօրմէն, որ բարեհաճի իրենց մասին վերջնական կտրուկ տնօրինութիւն մը ընել, բանալով իրենց վարժարանը և ազատելով զիրենք փողոցները թափառելէ։

ՆԻԿՈՄԻԴԻՈՅ Առաջնորդ Տ. Ստեփանոս Ս. Աբգեսար.ի յանձնարարութեամբ Մեծ Պոլսոյ մէջ ամէն կիւրակի և հինգշաբթի օրերը քարոզած է Տ. Պարգեւ վրդ. և Աւագ չաթաուան արարողութեանց ալ նախագահած է։ Սակայն ձրագալոյցի օրը յանկարծ հիւանդանալով Զատկական արարողութեանց չէ կրցած մասնակցիլ և միայն նոր կիրակին պատարագած ու քարոզած է։ Առաջնորդն հրամանաց Տ. Պարգեւ վրդ. վաղը կը մեկնի Պարտիզակ, հեռաշեռ այցելելու համար Տէօնկէլ, Օվաճըք և Արբանասէկ գիւղերը։

—Առաջնորդ Սրբազանը որ Զատկէն առաջ Բաղարա մեծ նոր գիւղը գնաց ու Զատկի առթիւ հոն պատարագեց, կը լսենք թէ յոգնացաւ կը տառապի եղեր, իսկ հետը գտնուող փոքրաւոր Սարկաւագը գայկախտ եղած ու հիւանդ պառկած է նոյն գիւղին մէջ։

ԱԶԳ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութիւնը կը ծանուցանէ թէ շնորհակալութեամբ ստացած է Աստրազարի Հայ-Աւետարանական եկեղեցւոյ գանձապետ Մկրտիչ էֆ. Ճրկայեանէ հինգ օսմ. ոսկի՝ հասոյթ Ս. Զատկի առթիւ եկեղեցւոյս մէջ դրուած պնակին։

⁂ Հանդուցեալ Տ. Բարթողիմէոս Սրբազան. Զանիչեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 108 դրչ. նուիրած է Աբրահամ էֆ. Մ. Աբրահամեան։

⁂ Հանդուցեալ Օր. Անդրանիկ Մարգարեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի 60 դրչ. նուիրած է Քերովբէ էֆ. Թուլումճեանի օղլու։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Աւագ Հինգշաբթի գիշեր, երբ քրիստոնէութեան ամենէն վսեմ ու նուիրական արարողութիւնները կը կատարուին, Կէտիկ Փաշայի եկեղեցիին մէջ ցաւալի դայթակղութիւն մը պատահեցաւ։ Ամէն ոք խորին երկիւղածութեամբ կը հետեւէր օրուան այդ պահուն տեղի ունեցած հոգեցունց ապրողութեանց, երբ երկրորդ աւետարանին միջոցները գրքակալին առջեւ երեւաց նոյն եկեղեցիին քահանաներէն Տ. Եղիա որ դիտելով եկաւ կեցաւ աւետարանին գլուխը, Բերանէն կը թափթփէր բոլոր խօսքերը և հագիւ ոտքի վրայ կրնար կենալ գերմարդկային ճիգերով։ Զէր տեսներ իր առջեւի աւետարանը և գիրերը կը պարէին իր աչքին առջեւ։ Ժողովուրդը այդ միջոցին իրաւամբ գայթակղեցաւ։ Եւ ո՛վ չպիտի գայթակղէր ի տես այդ տեսարանին։ Վայրկեան մը ներելի նկատենք օղիին գործածութիւնը եկեղեցականներուն համար, սակայն ներելի է որ Աստուծոյ պաշտօնեայ մը լրիվկցած ու գլտորուն գայ հաւատք քարոզել և աւետարան կարդալ ժողովուրդին։ Իր այդ արարքը անվայել է նոյն իսկ ո՛ւ և է աշխարհականի, ո՞ւր մնաց Աստուծոյ մէկ պաշտօնէին համար։

Այս իսկ է մեր գլխաւոր պատճառներէն, ժողովրդեան իր եկեղեցիէն ուծանալուն։ Եռաձայնէն ու քառաձայնէն աւելի և անմնցմէ առաջ նախ ջանանք մեր եկեղեցականները ընտրանօք կոչել ժողովուրդին հովութեանը։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍԻՆ ՅԱՅՏԱԳԻՐԸ

Ա. ՄԱՍ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՑԼԵՐԻՆ

1.— ՄՕՑԱՐԴ.— «Լա Ֆլիւթ անշանդէ» ամբողջ նուագախումբին կողմէ։
2.— (ա) ԲՈՒՔՁԷՆԻՆ.— Լա Պօէէմ.
(բ) Ա. ԹՕՄԱՍ.— «Մինեոն», Ռոմանս։ ՕՐ. Օ. ՔՕՀԱՆ
3.— ՊԷՌԻՕ, «քօնսէրդօ» Ն. 1. D. տիւռ, ջութակի վրայ. ՕՐ. ՄՈԼՏՈՎԱՔ
4.— ԿՈՒՆՕ.— «Բուէ սիւ Ֆիէօվ էդռանսէ»։ Մեծ խմբերգ խառն, ընկերակցութեամբ նուագախմբին.

Ռ. ՄԱՍ

1.— ՍԷՆ ՍԱՆՍ.— «Տանս Մաքապա, քօէմ սէմՖոնիք», ամբողջ նուագախումբին կողմէ։
2.— (ա) ԿՈՒԻԿ.— «Օլամ Թրիվազոն», մեծ խմբերգ այրական ձայնով.
(բ) ՇՈՒՄԱՆ.— «Լէ Պօէմիէն», խառն խմբերգ, ընկերակցութեամբ նուագախումբին։
3.— (ա) ՇԱՐԲԱՆԹԻԷ.— «Ս. Միւլ», հատած մը՝ «Լամբուխիօն ա՛Իդալիէն»։
(բ) ՊԷՐԼԻՕԶ.— Հուսկաբարական քայլերգ «Տանհաիօն ոը Ֆաուստ»էն, նուագախումբին կողմէ։

«ՓԱՂՓԿ»
ԿԻՆԵՐՈՒ ՀԱՆԴԷՍ
ԹԻՒ 32 ԲԴ

ՇԱՂԻԿ կանանց յատուկ պատկերազարդ չաբաթաթերթին 32րդ թիւը հրապարակ կ'ելնէ այսօր չահեկան և գեղեցիկ պարունակութեամբ։

Ծաղուածներ ունին

ՕՐ. ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ ՄԱՌՔ.— Ճիւղ մը Արուեստանոցէն։ ՕՐ. ՁԱՊԷԼ ՁԱՔԱՐԵԱՆ.— Դպրոցական նոր կանոնագրութիւն (պատիժի և վարձատրութեան տեղ սէր)։ ՕՐ. ՍԻՐԻԶԱՆ ՍԱՐԵԱՆ. — Ճշմարիտ երջանկութիւն։ ՕՐ. ԲՐԱԲԻՈՆ ԳԷՈՐԳԵԱՆ.— Աղջկանց իրաւունքը ամուսնութենէ առաջ։ ՕՐ. ՄԱԹԻԼՏ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ.— Թէ ինչպէս պէտք է ամուսնանալ։ Կին առնելու արուեստը։ Տարիքն ու երջանկութիւնը։ Այր ու կին ծեր։ ՕՐ. ԱԼԻՍ ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ. — Զեւոքը։ ՕՐ. ԳՐԻՍՏԻՆԷ ՄԵԼԻԹԵԱՆ. Առանին անտեսութիւնը (Սառած չգանակներ, լեմոնի օշարակ, վիսկէթի պունչ)։ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ.— «Մանզումէ»ի 6րդ տարեշրջանը։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՄԱՀ

Նիկոմիդիոյ մէջ չաբաթ օր տեղի ունեցած է մահը տեղւոյն փաստաբաններէն Միհրան էֆ. Նաղարէթեանի։ Յուղարկաւորութիւնը կատարուած է կիրակի օր քաղաքին Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ, նախագահութեամբ Տ. Պարգեւ վրդ. Դանիէլեանի։ Յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուած է խուռն բազմութիւն մը և դամբանական ու ճառեր խօսուած են։ Հանգուցեալը կարող ու պատուաւոր փաստաբան մրն էր։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐԱԱՆ
BOURSE DE PARIS
25 Ապրիլ 1906

Ֆրանսական 3%	98.80
Օսմանեան Միացեալ	92.92
Երկաթուղի	143.50
Պանք Օթթոման	643.—
Բէժի	405.—
Թրանսվալ	59.—

ՆԵՐՔԻՆ

ԱՍՏԻՃԱՆ.— Ուլայի Ա. ատեան արուեցաւ Դատական Նախարարութեան կնքապահութեան պաշտօնը վարած՝ Թղթակցութեանց դիւանին ծածկագրութեան քարտուղար Ակեան պէյի։ Ուլայի Բ. ատիճան՝ նոյն նախարարութեան թարգման Սաատէթտին պէյի։ Սանիյէ՝ Պոլսոյ վերաքննիչ ատեանին անդամ Եահեա, նախագահ ատեանին նօտար Ցուսաղ պէյերու և Բէօթահեայի նախագահ՝ատեանին գործադիր պաշտօնեայ Մուսթաֆա Բիւշտի էֆ.ի։ Սալիհ՝ դատական հաշիւներու դիւանէն Աքիֆ և Էքրէմէտտին, «խառէմ»ներու տնօրէնի Բ. օգնական Մէհմէտ Նաղիֆ էֆ.ներու և թղթակցութեանց դիւանէն Իսիպ ու Բէշիր պէյերու։

ՊԱՏՈՒԱՆՆԵՐ.— Օսմանիյէ Բ. պատուանշան տրուեցաւ Դատական Նախարարութեան պաշտօնեաներու վիճակագրութեան տնօրէն Բէշիր և Պոլսոյ դատական քննիչ Եուսուֆ Շէֆվան պէյերու։ Յոգ Օսմանիյէ՝ Թղթակցութեանց դիւանին տնօրէն Համտի, հաշուակալութեան Ա. քարտուղար Թալէաթ, վիճակագրութեանց Ա. միւմէյիզ Ալի Շէվքէթ պէյերու և Դատական պաշտօնարանին բժիշկ Լէոն էֆ.ի։ Բ. Մէճիտիյէ՝ Աւագ ընդհ. դատախազութեան Ա. օգնական Թալէաթ և Հէվալէի տնօրէն Ցայիդ պէյերու։ Յոգ Մէճիտիյէ՝ նոյն նախարարութեան աւագ արկղակալ Թէվֆիք և Կրօնական տեսչութեան դիւանին քարտուղար Համիտ պէյերու։

ՍԱՆ—ՖՐԱՆՉԻՍՔՈՅԻ երկրաչարժին առթիւ Վեհ. Սուլթանը ցաւակցական հեռագիր մը ուղղեց Մ. Նամանգաց նախագահ Մը. Ռուզվէլթի, որ փոխադարձաբար հեռագրով շնորհակալութիւն յայտնեց։

*** Բոլոր դեսպանները և դեսպանատոյց բարձրաստիճան պաշտօնատարները, ամերիկեան դեսպանատունը երթալով, Սան—Ֆրանչիսքոյի երկրաշարժին առթիւ իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին գործակատար Մը. ձէյլի։

ԱԽՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆ Պ. աբ Քալիչէ, դեսպանուհին և լրենց գաւակը Պ. Ֆրանց տր Քալիչէ երէկ դեսպանատան «Թաւուս» պահականոցով Մուսանիա գացին, ուրկից Պրուսա պիտի մեկնին մասնաւոր կառախումբով։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ քաղաքին մօտակայ գեղեցիկ քէօշկ մը տրամադրելի ընել անոց, ուր դեսպանուհին իր խանգարուած առողջութիւնը պիտի դարմանէ։ Բէօշկը որ Զէքիրկէի վրայ կը նայի, այս առթիւ նորոգուեցաւ։

ՑՈՅՆ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.— Ֆէնտերի Պատրիարքարանին Սինոդին անդամ անուանուեցաւ Վիլլասի և Քոնիցայի մետրապոլիտ Տ. Քոսթանդինէն, փոխանակ Խորայի և Կանասի մետրապոլիտ Տ. Քոսթանդինէի, որուն չորեքը աւարտած էր։ Սինոդին մէկ ուրիշ նոր անդամը Մարմարայի մետրապոլիտ Տ. Նիքոլաս Պոլիս ժամանեց։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Խորհուրդին որոշումով Ադեքսանդրիոյ և Բորթ-Սայիտի ժամանումները 24 ժամուան քարանթինայի պիտի ենթարկուին։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ վերատեսչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Պոլսոյ շրջակայից ժողովուրդին դիւրութեան համար, Ապրիլի սկիզբէն մինչեւ Յունիսի վերջը, առ այժմ իբր փորձ երեք ամսուան տեւողութեամբ, Երէքնլիի նամակատան կեդրոնէն հեծեալ ցրուիչ մը երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը Քիւչիք պագալ և Պէշիք պագալ դիւղերը և Սամանպրա, Սարը Դաղի, Երմէնի քէօյլու, Սուլթան Զէֆթիլիկ անուն տեղերը հանդիպելով մինչեւ Սէյմ տաղի պիտի երթայ։ Եւ որպէս զի այդ կողմերու ժողովուրդը իր նամակները յանձնելու համար մինչեւ Երէքնլի դիւղ երթալու հարկին տակ չմնայ, ցերուիչը իր քովը պիտի ունենայ բաւականաչափ նամակադրոյմ և քարտ բօսթալ, ծախելու համար։ Նոյն ցրուիչը այդ տեղերու նամակները տանելէ զատ պիտի առնէ նաև դիւղացւոց նամակները ուրիշ տեղերու համար։ Ցրուիչը դիւղ հասնելը ժողովուրդին ծանուցանելու համար, մասնաւոր փող մը պիտի հնչեցնէ որպէս զի անոր ձայնէն ժողովուրդը երթայ և իրեն պէտք եղած թղթատարական գործողութիւնները կատարէ։

ՇՐՋՈՏՐԱՑԻ նախորդ կուսակալ և վնասուրական հրամատար Հագը փաշա, երէկ Պէյրութէն Պոլիս ժամանեց։

ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆԸ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ.— «Հաքիքաթ»ի վրայ կը հանէ Թուրքիոյ մէջ իրականացած մեծ առաջդիմութիւնը առողջապահական տեսակէտով։ Բժշկական դիւրութեանց տարածումը որ յայտնիշն է երկրի մը քաղաքակրթութեան աստիճանին, նշանակելի զարգացման մը կը հետեւի հոս։ Զինուորական բժշկ. վարժարանը ամէն տարի բազմաթիւ բժիշկներ կուտայ բանակին, իսկ քաղաքային բժշկ. վարժարանը ամէն տարի իր շրջանաւարտները կը ղրկէ գաւառները։ Սիրելոյ շրջանակին համար՝ բժշկական վարժարան մը բացուեցաւ Դամասկոսի մէջ, իսկ նոր մէնն ալ պիտի բացուի Սելանիկի մէջ։ Պոլիս ունի մեծ թիւով հիւանդանոցներ և գիտական հաստատութիւններ, կատարեալ կազմակերպութեամբ։ Գաւառային գլխաւոր քաղաքներուն գրեթէ ամէնքը հիւանդանոց մը ունին։ Հեռաւոր գաւառներու մէջ ալ կառաղարժական դարմանատուններ պիտի հաստատուին, ինչպէս կայ Պոլսոյ մէջ։ Կենդանաբուծական և կենդանաբուժական գիտութիւնն ալ, որ անուրանալի կարեւորութիւն ունի երկրագործութեան համար, նոյնպէս առաջդիմութիւններ բրած է։ Մանրէաբանական հաստատութիւնն ալ իր կարգին կ'աշխատի և բաւականաչափ շինուկ կը մատակարարէ ամէն կողմ ծագած պաճարախտներուն դէմ։

ՓՈՂՈՑՆԵՐԸ.— Բաղաքապետութեան կողմէ Եւրոպայէն բերուած աւելի մեքենաներէն մէկը քանի մը օրէ ի վեր Բերայի փողոցներուն մէջ կը փորձուի և գոհացուցիչ արդիւնք մը կուտայ։

ՍՊԱՆԴԱՆՈՑ.— Բաղաքապետութիւնը մտադիր է Պոլսոյ և արուարձաններուն յարմար վայրերը կանոնաւոր սպանդանոցներ հաստատել։

ՓԱՍԱՐԱՆՆԵՐԸ.— Ելմական նախարարութիւնը ծանոյց պէտք եղած տեղերը որ վկայական ունեցող փասարանները «թէմէթթիւ»ի տուրքէն զերծ ըլլան, իսկ վկայական չունեցողները վճարեն այդ տուրքը։

ՆԱՀԱՐԷՔ գաւառակը որ Պէրութի կուսակալութեան շրջանակին մէջ էր, Երուսաղէմի մօտ ըլլալով, այս վերջին գաւառին իրաւասութեան տակ մտցուեցաւ։

ԴԱՐԲԱԼԻ այդիները ֆիլոքսերայէ աւերուած ըլլալով, երկրագործական քննիչ Վահան էֆ. Սուրէնեանի ձեռքով 183,300 ամերիկեան որթատունկ բաժնուեցաւ նոյն այգեգործներուն։

ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԱՂԲԻՒՐ ԳՈՐԾԱՐԱՆ.—Տրապզոնի երեւելիներէն Ապտիւլպագը և քիթապճի Համտի էֆ.ներու կողմէ արհեստական աղբի պարարտութեան գործարան մը հաստատուեցաւ Տէյիրմէն Տէրէի մէջ։ Ամէն տունէի համար զատ զատ աղբ պիտի պարարտուի։ 100 քիլօ աղբը բաւական պիտի ըլլայ մէկ արտաւար տեղի համար և 2—3 տարի պիտի պահպանէ հողին բնական ուժը։

ՏՕԹԹ. ՎԱՀԱՆԹԷՆ ՆԱՀԲԱՍ, մեր համակրելի աշխատակիցը, այսօր Բարիզ կը մեկնի, տեղւոյն ծանօթ մէկ բժշկին փոխանորդելու համար երկու ամիս անոր հիւանդանոցին մէջ։ Տօթթօրը այս միջոցին պիտի ուսումնասիրէ նաեւ տեղւոյն բժշկական ամենավերջին նորութիւնները և յետոյ Պոլիս պիտի դառնայ։

ՈՉԽԱՐՆԵՐԸ.— Օսմ. երկիրներու մէջ ոչխարներու սեռը բարելաւելու և բազմացնելու նպատակով Ֆրանսայէն «մէրինոս» ոչխարներ պիտի բերուին։ Այդ առթիւ պիտի ընդարձակուի Հալքալըի երկրագործական վարժարանին փարախը։

ՄԻՍԻՆ ԳԻՒՂԵՐԸ.— Ապրիլ 5էն 11 Ֆէրիքէօյի և Օք Մէյտանի մէջ մատվաճառները 7879 ոչխար ու գառնուկ գնած են սա գիւղերով և օսմ. ոստին 112 ղրուշէն։— Բիվերտըքէն օխան՝ 8 ղրուշ 25 փարա, մարեա՝ 7.15, գառնան՝ 6.30 և գառնուկ 6.30։ Թաղական պաշտօնեաները գրաւեցին մոտաւորապէս 16 գառնուկներ, որոնք 6 օխայէն պակաս էին։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.—Վերջնական դուստրս որ հարսանիքէ բռնուած ըլլալով միւս նոյն ժամանակ թանգառալի ալ ենթարկուած էր, Տօթթ. Յակոբ էֆ. Բէմհաճեանի խնամքներով առոյգ մասուքի մը ազատեցաւ։ Անկեղծ շնորհակալութիւնս կը յայտնեմ յիշեալ տօթթօրին և դեղագործ Արշակ էֆ. Համամճեանի։

ԼԵՒՈՆ Ռ. ՇԷՐԻՏՃԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՆԱՆԿ.—Էրէյլիի առեւտր. դատարանը մնանկ հռչակեց տեղւոյն մանիֆաֆաքուրայի վաճառականներէն Եռատա և Եաէֆ եղբայրները։ Առժամանակեայ սնտիք կարգուեցան վաճառական Ա. Համէտ և Սթամբոլցի Եորկիասիս Բիրեաքօ էֆ.ները։

ՁԵՂԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆՆԵՐ.— Սրաճ գաւառակին (Քասթէմունի) նախադատ ատեանին նախկին անդամ և հարցաքննիչ Ապտուլլա էֆ. որ նոյն պաշտօնին գլուխը գտնուած ատեն աւելի ճամբու ծախք առնելով, պաշտօնը չարաչար գործածած էր, դատաստանի ենթարկուեցաւ։

*** Շիլէ գաւառակին անտառներու հեծեալ պահապան Գասարի էֆ. և թէզքէրէի քարտուղար Մէհմէտ էֆ. պաշտօնանկ եղան՝ Հիճազի երկաթուղիին հատյիներէն գողութեամբ գրամ խլացուցած ըլլալնուն համար։ Նիկոմիդիոյ անտառներու քննիչին գրուեցաւ՝ ձեռնտու դատարանին դիմել իւրացուած գրամին կրկնապատիկը անոնցմէ կամ անոնց երաշխաւորներէն գոնձելու համար։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ.— Պոլսոյ Վճռարկու ատեանը վաւերացուց Հալէպի վերաքննիչ պատժական դատարանին այն վճիռը, որով 10 տարուան թիապարտութեան դատապարտած էր ազերբայճիր գրող Ապուլբրահման Համմոը։ Այս մարդը կառավարական տարբերու գանձման յատուկ տպագրուած ֆօյանները կեղծ կերպով լեցնելով, ասոր անոր կը ծախէր։

*** Հինգ տկի տուգանքի դատապարտուեցաւ Քարաճա Օղլու Բէյթրոր իր տպարանին մէջ տպուած ծանուցումի մը տակ, տպարանին անունն ու հասցէն չէր դրած։

*** Եգեռնադատ ատեանը, դատեց Սամաթիոյ ոստիկանութեան Ա. քոմիսէր Հիւսէյին Հիւսնի էֆ.ն, որ ամբաստանուած էր թէ 1320 Հոկտեմբեր 21ի հինգշաբթի օրը պահականոցին մէջ պաշտօնավարող ոստիկանութեան երկրորդ քոմիսէր Հիւսէյին Բէմզի էֆ.ն նոյն պահականոցին մէջ ծեծած էր։ Նաեւ դեղագործ Լազարին ալ պաշտօնին կիրառմանը պահուն ծեծած է։ Դատավարութեան պահուն հաստատուեցաւ թէ Հիւսէյին Բէմզի էֆ. քսան օր իր պաշտօնը չէ կրցած գործադրել և Լազարի ալ ծեծ կերած է, ուստի Պատժական Օրէնքին 178րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, Լազարի ծեծուելը խոտացուցիչ պարագայ մը նկատուելով, Հիւսէյին Հիւսնի էֆ. դատապարտուեցաւ վեց ամսուան բանտարկութեան և իբրեւ վիրաբուժական ծախք, 700 ղրուշ հատուցանելու Հիւսէյին Բէմզի էֆ.ի։

*** Նոյն ատեանը դատեց նաև խոհարար Տիմիդրին, որ ամբաստանուած է թէ, Սիրքէճի, Մարտիկ էֆ. Էնքսէրճանի վաճառատունէն 26,000 ղրուշ, Էմին Էօնիւ, բանջարեղէնաց վաճառորդ Անասթասի խանութէն 3000 ղրշ., և Պալըք Բազարի մէջ պանրավաճառ Թանաշի խանութէն 4000 ղրշ. գողցած է։ Դատարանը հարկ տեսնելով զանազան քննութեանց, դատավարութիւնը յետաձգեց։

ԳԻՆՈՎՈՒԹԻՒՆ.— Պրուսայի հատի Իսքէնտէր թաղէն տէօքմէնի Յակոբ անցեալներդ դլուխը լաւ մը տաքցնելէ ետք երբ Կէօք—Տէրէ կ'երթար, ոտքը սահելով ինկաւ գետը և խեղդուեցաւ։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ ԱՐԿԱԾ.— Եդիպտոսէն կը գրեն թէ Հէհեայի կայարանին առջեւ վաճառաբարձ երկու կառախումբեր իրարու զարնուեցան։ 7 վախն խորտակուեցան և շատեր դիծէն ելան։

ԴԻԱԿ.— Երէկ առտու Թարապիոյ քարափէն դիակ մը գտնուեցաւ։ Հաստատուեցաւ որ Ղալաթիա, վառարանվաճառ Ճողէրոյի աշակերտ [18 տարու Վասիլն է, որ երկու ամիսէ ի վեր կ'աշխատէր նոյն տեղը չէնքի մը մէջ։ Վասիլ ամէն գիշեր ճաշելէ ետք քարափին եղերքը պտոյտի կ'ելլէ եղեր, որով հետեւցուցաւ թէ արկածով ծովը ինկած և խեղդուած է։

ԸՆԴՀԱՐՈՒՄ.—Անգլիական «Կլէյտիս Բոյլ» շոգենաւը, որ ցորեն բեռնած Թանգրիզէն կուգար, առջի առտու, Հարէմ Իսկէլէսիի առջեւ երկաթ նետելու պահուն, հոսանքէն մղուելով զարնուեցաւ հոն կեցած անգլիական «Բէհտէնիս» շոգենաւին, որ Օտեսա պիտի երթար։ Երկուքն ալ վնասուեցան բայց զարնողինը թեթեւ ըլլալով իր ճամբան շարունակեց, իսկ միւսին վրնասները պիտի նորոգուին։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ.— Կրթական նախարարութեան օտար վարժարաններու քննիչներէն Զիւեա պէյ, առջի դիշերը, Գալաթիոյի մէջ ինքզինքը կործէն վիրաւորեց բէվոլվէրով։ Թէեւ անմիջական զարմանքներ եղան, սակայն քիչ ետքը մեռաւ։ Շարժառիթը այն էր թէ երկար ատենէ ի վեր սատանքի հիւանդութենէ մը կը տառապէր։

ՄՏԱՑԻ ԲՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐ.— Դալաթիա, Այ-Միքիթիոյ եկեղեցիին մօտ առջի օր երկու հոգի կը վիճէին քառորդի մը համար։ Մէկը կ'ըսէր թէ սրբուած է և չատներ։ Այդ մրցողին երրորդ մը եկաւ և դիրենք հաշտեցնելու համար դրամապանակը հանեց, որպէս զի ուրիշ մաքուր քառորդ մը տայ։ Բայց ճիշդ այս միջոցին, կռուողներէն մէկը այս հաշտասէր մարդուն դրամապանակը յափշտակելով փախաւ, մինչ միւսը ատոր ետեւէն վազեց, իբր թէ զայն բռնելու համար։ Այս երկուքը ճարպիկ քսակահատներ էին, որոնք հիմա չատ հեռու էին արդէն։ Մարդուն խելքը ետքէն վրան եկաւ, բայց ուարին, այսինքն Երբեակ Զինակցութեան նորոգումէն առաջ, որ տեղի ունեցաւ 1902 Մայիսին։ Հետեւաբար Գերմանիա տեղի չունեցաւ զարմանալի։ Այժեզիրասի Դեսպանախորհուրդին մէջ Իտալիոյ բռնած ընթացքին վրայ։ Բայց ասով, արդէն Վիւրտնդի Վենոզա մարքիզը շատ բացորոշ ընթացք մը բռնեց, քանի որ այժմ տուաւ Աւստրիոյ միջնորդութեան։

ԲԱՐԻԶ.— Ֆրանսա Դեղին Տետրակ մը կը պատրաստէ Այժեզիրասի ժողովին վրայ։

ԱԹԷՆՔ.— Ողիմպական խաղերը դիտելու եկած են 25,000 օտարական։ Երէկ տեղի ունեցած նաւային մրցումները շատ փայլուն եղան։ Երկու հարիւր մէտր ապաթէղ որոշուած էր քառաթի նաւերու, 2000 մէտր ապարէղ՝ առագաստանաւերու և խոշոր մարտանաւերու շոգենաւակներուն համար։ Ցաւերի միջազգային մրցումները կատարեալ կարգապահութեամբ տեղի ունեցան։ Երեք մրցանակներէն երկուքը շահեցան Իտալացիները և մէկը Հելլէնները։ Մարտանաւերու խոշոր շոգենաւակներու մրցումին մէջ Ա. հանդիսացաւ Հելլէն «Հիսրա» մարտանաւին շոգեմակոյկը։ Անգլիոյ թագաւորը մեծ հիացում յայտնեց այլ և այլ մրցումներու և հանդէսներու կազմակերպութեան համար և խոստացաւ առաջիկայ ողիմպական խաղերուն ալ այցելել Աթէնք։ Ցոյս յայտնեց որ ուրիշ վհնապաներ ալ պիտի դան տեսնել այս հնաշխարհիկ խաղերը։ Ցիսուն մէտր ապարէղի մը վրայ տեղի ունեցած հանդիսութեան մրցումին մէջ Ա. հանդիսացաւ ռուսվիրաց զօրքերու հելլէն սպայ մը՝ Մ. Օրֆանիտիս։ Բ. մրցանակը շահեցաւ Ֆրանսայի Մ. Ֆուքոնի, իսկ Գ. մրցանակը շահեցաւ հելլէն մը՝ Մ. Ռանկապէ։ Սրախաղութեան մրցումները այսօր սկսան և պիտի շարունակուին վաղը։ Իրը լաւ սրախաղաց ուշադրութիւն գրաւեց Պոլսեցի Մ. Բրիդիքօ։ Իրլիկունը հիանալի լուսաւառութիւններ տեղի ունեցան։ Նախ ամբողջ քաղաքը խաւարի մէջ ձգուեցաւ և յետոյ յանկարծ լուսաւորուեցաւ ելեկտրական լոյսով։ Ամբողջ Աթէնք մոգական տեսարան մը ստացած էր, և ահագին բազմութեամբ ժողովուրդ կը շրջէր քաղաքին մէջ։ Բոլոր ազգերու դիւանագիտները ներկայացուեցան ելեկտրական լոյսով։ Օսմ. Զինանշանը հիացում առթեց, և բոլոր ներկաները գոչեցին.— «Կեցցէ՛ Վեհ. կայսրը, կեցցէ՛ Թուրքիա»։ Աքրոպոլիս գմբէթի կերպով լուսաւորուած էր։ Քաղաքական իշխանութիւնները հոն ընդունեցին ըմբիշները, որոնք յետոյ ընդունուեցան նաև քաղաքապետարանին մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ թագաւորը և թագուհին Աթէնքէն ճամբայ ելան «Վիքթորիա-Էնտ-Ալպերթ» զրօսանաւով։ Խանդավառութեամբ ողջունուեցան։ Իտալիա պիտի երթան և Նաբոլիի մէջ Իտալիոյ թագաւորին և թագուհիին հետ տեսակցելէ ետքը Անգլիա պիտի վերադառնան մայիսի առաջին օրերուն։

—Զինու կառավարութիւնն ալ ստորագրեց անգլէ-թիպէթեան պայմանագրութիւնը։

ՍԱՆ—ՖՐԱՆՉԻՍՔՈ.— Հրդեհը մասամբ մարեցաւ, չնորհիւ տեղացող անձրեւին։ Երէկ գիշեր երկրաչարժի բաւական զօրեղ նոր ցնցում մը տեղի ունեցաւ երեք երկրպագեան տեղութեամբ, առանց սակայն վնաս պատճառելու։

ՀՌՈՄ.— Մտորերկրեայ որոտումներ լսուեցան Օդդաեանա և շրջակայ քաղաքներէն, բայց Վեսուվի դիտարանին Տնօրէնը կը ծանուցանէ թէ նոր բորբոքման մը վտանգը անհետացած է բոլորովին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ասպահովագրական ընկերութիւններ, որոնք ծանր վնասներ կրած էին Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ ապահովագրուած չէնքերէն, հարկադրուեր են դրամական կարգադրութիւններ ընել։ Երէնց պարտքերը վճարել կարենալու համար։

ԲԷՇԻՆ.— Ֆրանց Եօզէֆ կայսր հոս պիտի գայ Մայիս 10էն, բանալու Մաճառ Խորհրդարանը, և այս առթիւ պիտի արտասանէ գահճառը։ Երբ խորհրդարանը քուէարկէ եկամացոյցը, մեծ փոփոխութիւն մը հրապարակ պիտի հանուի, որուն պիտի մասնակցի նաեւ Գերմանիա։

ՊԵՐԼԻՆ.— Կայս. գերդաստանը Մայիս 12ին Լուէյնի Իւբիլի դպրեվանքը պիտի երթայ, ուր պիտի մնայ վեց օր։

— Իշխան Պիւլովի առողջական վիճակը գոհացուցիչ չէ։ Բժիշկները առ այժմ չեն թոյլատրեր որ Իտալիա երթայ։ Բացարձակապէս կը հերքուի այն լուրը թէ վարչապետին երկու որդիներն ալ անդամալուծուած են։

ՏԱՍԱՆՈՐԴԻ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐ

ԳԼՈՒԽ Բ.

Տասանորդին անուղղակի եւ վարձակալութիւնը

Յօդ. 37.— Իւրաքանչիւր գիւղի տասանորդը երբ վարձակալութեան տրուի, գիւղին ու վարձակալին անունները և յանձնումի թուականը պարունակող ծանուցում մը կը փակցուի կառավարական պաշտօնարանին վրայ։ Այդ ծանուցումին մէկ օրինակը, իտարէի ժողովին կողմէ կնքուելով, գաւառակին գայմագամին կողմէ, առանց ժամանակ կորսնցնելու, գիւղերը պիտի ղրկուի։ Եթէ վարձակալը տասանորդի դանձման չձեռնարկէցուն և յանձնումի թուականը գիւղացիներուն ծանօթ չըլլալուն հետեւանքով գիւղի մը կալը չվերցուի և այդ կերպով վնասներ առաջ գան, պատասխանատուութիւնը կը վերաբերի այն գայմագամին որ ժամանակին չէ իմացուցած յանձնումի թուականը։

Յօդ. 38.— Իտարէի ժողովը մասնաւոր պաշտօնեայի մը միջոցաւ կը գանձէ տասանորդը պտուղներու և այն զանազան բերքերու որոնք մինչեւ տասանորդին ամբարդի դրուիլը ու վարձակալութեան տրուիլը կը հանին։ Հասոյթի տումարները կը յանձնուին վարձակալին։ Վարձակալութեան ընթացքէ ետքը ուրիշ բերքերու տասանորդներուն գանձմանը համար ալ վարձակալները ժամանակին պարտաւոր են գանձել տասանորդները։ Գիւղի մը ժողովուրդը երբ վարձակալին իսկոյն տայ թէ կալերը պատրաստ են և կամ կալի ենթակայ չեղած միւս բերքերը հասած են, իսկոյն տրուելու այդ թուականէն սկսեալ մինչեւ երեք օր եթէ վարձակալը անձամբ երթալով կամ մարդ ղրկելով տասանորդի գանձման չձեռնարկէ, ծերոց ժողովը այդ գործողութիւնը կը կատարէ՝ ծախքը վարձակալին պատկանելու պայմանով, և տումար մը պատրաստելէ ետքը, ժողովուրդը կ'արտօնէ իր ապրանքները վերցնելու։ Այդ առթիւ վարձակալին և ոչ մէկ բողոքը կ'ընդունուի։ Պտուղներու, բանջարեղէններու եւայլն տասանորդը եթէ վարձակալը ժամանակին չգանձէ և բերքը հաւաքուելէ ետքը ինք կամ իր մարդը գանձել ուզէ, ապրանքին տիրոջ խօսքովը պարտաւոր է համոզուիլ։

(Շարունակելի)

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀՌՈՄ 24 Ապրիլ.— Ներակոյսին մէջ հարցաքննում ուղղեց Մ. Տի Մարդիսօ թէ Երբեակ Զինակցութիւնը կը շարունակէ՞ վարիչ հիմը ըլլալ Իտալիոյ միջազգային քաղաքականութեան։ Արտաքին գործոց նախարար կոմս Կուլիարտինի, պատասխանելով, նախ խօսեցաւ Այժեզիրասի դեսպանախորհուրդին վրայ և ըսաւ «Մենք հոն հաշտարար և միջնորդող դեր մը միայն խաղացինք, և կատարելապէս յաջողցանք մեր նպատակէտին մէջ։ Միջազգային քաղաքականութեան մէջ մեր հետեւած ուղղութիւնը ճշտիւ այն է զոր բացատրեց Մ. Սոնինօ Մարտ 8ին, իր արտասանած ճառին մէջ, ուր յայտարարեց. «Մենք սիրալիր կերպով հաստատիմ ենք Երբեակ Զինակցութեան, կը մնանք սերտ մտերիմ Անգլիոյ և անկեղծ բարեկամ Ֆրանսայի։» Երբեակ Զինակցութիւնը, բաւ կոմս Կուլիարտին, երաշխիք մըն է Իտալիոյ շահերուն համար և իր խօսքերը վերջացուց հետեւեալ բառերով. «Աւստրահունգարիոյ հետ մեր յարաբերութիւնները շատ սիրալիր են, և Անգլիոյ հետ մեր աւանդական յարաբերութիւնները կը շարունակեն տարի մը ըլլալ բարւոք համերաշխութիւն մը պահպանելու հաւատարմ ազգերու միջեւ։» (Բուռն ծափեր)։ Ներակուսական Մ. տի Մարդիսօ յայտարարեց թէ շատ գոհ մնաց արտաքին գործոց նախարարին տուած բացատրութիւններէն։

ՎԻԵՆՆԱ.— Հռոմէ կը հեռագրուի Նայէ Ֆրայէ Բրէսէլի թէ 1900ին Այժեզիրասի դեսպանախորհուրդին իտալական պատուիրակ Վիւրտնդի Վենոզա մարքիզին միջոցաւ կնքուած ֆրանսերէնական պայմանագրութիւնը ծանօթ էր Գերմանիոյ մէջ 1902 Յունուարին, այսինքն Երբեակ Զինակցութեան նորոգումէն առաջ, որ տեղի ունեցաւ 1902 Մայիսին։ Հետեւաբար Գերմանիա տեղի չունէր զարմանալ։ Այժեզիրասի Դեսպանախորհուրդին մէջ Իտալիոյ բռնած ընթացքին վրայ։ Բայց ասով, արդէն Վիւրտնդի Վենոզա մարքիզը շատ բացորոշ ընթացք մը բռնեց, քանի որ այժմ տուաւ Աւստրիոյ միջնորդութեան։

ԲԱՐԻԶ.— Ֆրանսա Դեղին Տետրակ մը կը պատրաստէ Այժեզիրասի ժողովին վրայ։

ԱԹԷՆՔ.— Ողիմպական խաղերը դիտելու եկած են 25,000 օտարական։ Երէկ տեղի ունեցած նաւային մրցումները շատ փայլուն եղան։ Երկու հարիւր մէտր ապաթէղ որոշուած էր քառաթի նաւերու, 2000 մէտր ապարէղ՝ առագաստանաւերու և խոշոր մարտանաւերու շոգենաւակներուն համար։ Ցաւերի միջազգային մրցումները կատարեալ կարգապահութեամբ տեղի ունեցան։ Երեք մրցանակներէն երկուքը շահեցան Իտալացիները և մէկը Հելլէնները։ Մարտանաւերու խոշոր շոգենաւակներու մրցումին մէջ Ա. հանդիսացաւ հելլէն «Հիսրա» մարտանաւին շոգեմակոյկը։ Անգլիոյ թագաւորը մեծ հիացում յայտնեց այլ և այլ մրցումներու և հանդէսներու կազմակերպութեան համար և խոստացաւ առաջիկայ ողիմպական խաղերուն ալ այցելել Աթէնք։ Ցոյս յայտնեց որ ուրիշ վհնապաներ ալ պիտի դան տեսնել այս հնաշխարհիկ խաղերը։ Ցիսուն մէտր ապարէղի մը վրայ տեղի ունեցած հանդիսութեան մրցումին մէջ Ա. հանդիսացաւ ռուսվիրաց զօրքերու հելլէն սպայ մը՝ Մ. Օրֆանիտիս։ Բ. մրցանակը շահեցաւ Ֆրանսայի Մ. Ֆուքոնի, իսկ Գ. մրցանակը շահեցաւ հելլէն մը՝ Մ. Ռանկապէ։ Սրախաղութեան մրցումները այսօր սկսան և պիտի շարունակուին վաղը։ Իրը լաւ սրախաղաց ուշադրութիւն գրաւեց Պոլսեցի Մ. Բրիդիքօ։ Իրլիկունը հիանալի լուսաւառութիւններ տեղի ունեցան։ Նախ ամբողջ քաղաքը խաւարի մէջ ձգուեցաւ և յետոյ յանկարծ լուսաւորուեցաւ ելեկտրական լոյսով։ Ամբողջ Աթէնք մոգական տեսարան մը ստացած էր, և ահագին բազմութեամբ ժողովուրդ կը շրջէր քաղաքին մէջ։ Բոլոր ազգերու դիւանագիտները ներկայացուեցան ելեկտրական լոյսով։ Օսմ. Զինանշանը հիացում առթեց, և բոլոր ներկաները գոչեցին.— «Կեցցէ՛ Վեհ. կայսրը, կեցցէ՛ Թուրքիա»։ Աքրոպոլիս գմբէթի կերպով լուսաւորուած էր։ Քաղաքական իշխանութիւնները հոն ընդունեցին ըմբիշները, որոնք յետոյ ընդունուեցան նաև քաղաքապետարանին մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ թագաւորը և թագուհին Աթէնքէն ճամբայ ելան «Վիքթորիա-Էնտ-Ալպերթ» զրօսանաւով։ Խանդավառութեամբ ողջունուեցան։ Իտալիա պիտի երթան և Նաբոլիի մէջ Իտալիոյ թագաւորին և թագուհիին հետ տեսակցելէ ետքը Անգլիա պիտի վերադառնան մայիսի առաջին օրերուն։

—Զինու կառավարութիւնն ալ ստորագրեց անգլէ-թիպէթեան պայմանագրութիւնը։

ՍԱՆ—ՖՐԱՆՉԻՍՔՈ.— Հրդեհը մասամբ մարեցաւ, չնորհիւ տեղացող անձրեւին։ Երէկ գիշեր երկրաչարժի բաւական զօրեղ նոր ցնցում մը տեղի ունեցաւ երեք երկրպագեան տեղութեամբ, առանց սակայն վնաս պատճառելու։

ՀՌՈՄ.— Մտորերկրեայ որոտումներ լսուեցան Օդդաեանա և շրջակայ քաղաքներէն, բայց Վեսուվի դիտարանին Տնօրէնը կը ծանուցանէ թէ նոր բորբոքման մը վտանգը անհետացած է բոլորովին։

ԼՈՆՏՈՆ.— Ասպահովագրական ընկերութիւններ, որոնք ծանր վնասներ կրած էին Սան Ֆրանչիսքոյի մէջ ապահովագրուած չէնքերէն, հարկադրուեր են դրամական կարգադրութիւններ ընել՝ երէնց պարտքերը վճարել կարենալու համար։

ԲԷՇԻՆ.— Ֆրանց Եօզէֆ կայսր հոս պիտի գայ Մայիս 10էն, բանալու Մաճառ Խորհրդարանը, և այս առթիւ պիտի արտասանէ գահճառը։ Երբ խորհրդարանը քուէարկէ եկամացոյցը, մեծ փոփոխութիւն մը հրապարակ պիտի հանուի, որուն պիտի մասնակցի նաեւ Գերմանիա։

ՊԵՐԼԻՆ.— Կայս. գերդաստանը Մայիս 12ին Լուէյնի Իւբիլի դպրեվանքը պիտի երթայ, ուր պիտի մնայ վեց օր։

— Իշխան Պիւլովի առողջական վիճակը գոհացուցիչ չէ։ Բժիշկները առ այժմ չեն թոյլատրեր որ Իտալիա երթայ։ Բացարձակապէս կը հերքուի այն լուրը թէ վարչապետին երկու որդիներն ալ անդամալուծուած են։

ԲԱՄՊԱԿԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

ԼԻՎԷՐՊՈՒԼ, Ապրիլ 24

Մյէս.-Օնս. 5.81 բնս. Օպս.—Սեպ. 5.77 բ.
Ցլս.-Օգս. 5.82 » Հկտ.—Նոյ. 5.56 »

ԳԱՍԻՄԻ ԱՅԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐԵԿԸ

Ս. Գրիգոր Նարեկացիի այս հոգեշունչ մատեանը օրուն ամբողջութիւնը գրաբար բնագիրէն հայկական - մասքուր աշխարհաբարի մը թարգմանած է Բ-ոսիմ, կը յանձնարարուի ամէն Հայ քրիստոնէի, որ գիտէ վայելել գրական հանճարեղ հաճոյքներով։ Կը ծախուի Մասզումեանի Եմբագրատունը մէկ տարի մեկտեղ գինով. գաւառներէ փոստի ծախքը չի պահանջուիր. արտաքսմանի համար 4.50 ֆր.։ 9 –10

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ԲՈՆՍՈԼԻՏԷ

Երէկ առաւօտ բ

ԱՄԱՆԱՏՈՒԹԻՒՆ ՕՐԱԳՐԱՆԱՆ ԹՈՒՐԹՈՆԷ
ՏՐԵՑ
ԺԱՄԱՆԱԿԱՒՈՐ ԱՐՈՒԵՍՏ
— 45 —
ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ
ՕՍՄԱՆ ԶԻՆՕՒԼԻԵՐՋԱՊԱՆ

ԱՐՏԱՌՈՑ ԿՏԱԿ ՄԸ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

ԺԱ.

ՕՎԻՏՕ ՖՕԼԻԻ ԱՀՈՒԴՈՂԸ.

—Գարդ ցնցղատապ մը է, բաւ Տօքտորը։ Երկու թոքերը վարակուած են, բայց լանջամաշկը անվրիպ է։ Ուրեմն, մինչև հիմա կոդատակ վախնալիք բան մը չունինք։ Բայց...։

—Բայց ինչ։

—Բայց ցնցղատապը կրնայ թոքատապի փոխուիլ և թոքատապն ալ թոքային համախտանիշի։ Անուանիկ ատոնց համար էր կնճռոտութիւն ըսածս։

Բժիշկը սովորական դիպերը տուաւ, և մանաւանդ կոստարեալ հանդիսաւոր պատուիրեց։ Ցեղոյ իրիկունը նորէն դարձ խոստացաւ, մինչեցաւ փոխ ունենալով երթալ իր գրասենեակը, դոր անչուշտ պաչարած էին արդէն լրագրողները։

Տօքտորին նախատեսած կնճռոտութիւնները պիտի պատահէին, և եթէ պատահէին, ինչ արդիւնք առաջ պիտի գար։ Այս պատահանութեան առջև, Օվիտա Ֆօլի խնդը զլխէն թռցնելու վիճակին հասաւ։ Ցաջորդ ժամերուն մէջ Լիսի Ուէկ աւելի ընկճուած, աւելի ցաւատանջ երեւցաւ իրեն։ Սարսուռները անդի երկրորդ նոպայ մը ծանուցին և բազկերակը աւելի չուտ և աւելի անկանոն կիրպով զարկաւ։

Օվիտա Ֆօլի բարոյապէս նոյնքան ընկճուած էր որքան Ֆիլիբաստէս ընկճուած էր իր բարեկամուհին։ Ամոր անարէն չբամնուեցաւ, միշտ անոր երեսը նայելով, անոր հրաւառ ճակատը սրբելով, անոր դեղերը մատակարարելով և մեծապէս վայրկեաններուն՝ ամէնէն վճռաեցուցիչ մտածումներու մէջ խորասուզուելով։

— Ո՛չ, կ'ըսէր ինքնիրեն, ո՛չ Բրասը, ո՛չ Դեղագրին իրենց մեծութիւն առնլի օրը այսպիսի ցնցղատապի չենթարկուեցան։ Ո՛չ ալ ալ Քիսկելը կամ Մաքս Բէալը և կամ Եաբիքէրը։ Խե՜ղճ Լիսին հանդիպեցաւ, որ այնքան քաջառողջ էր։ Եւ վաղը, այո՛, վաղն է որ պիտի նեռուի հինգերորդ քուէան։ Հապա եթէ հեռուները զրկուինք, և եթէ միայն 5—6 օրուան յապաղում մը մեզ արգիլէ՞ որոշուած տեղը հասնիլ և նոյն իսկ եթէ ամենն 23ը գայ ու մենք Շիբակոյէն չկարենանք մեկնիլ և այսպէս խաղին մասնակցութենէն վտարուինք առանց սկըսած ըլլալու։

Այո՛, այո՛, այս ենթադրութիւնը Օվիտա Ֆօլի ուղեղը կը վրդովէր և անոր քունքերուն բարախել կուտար։

Ժամը 3ին միջոցները, տենդին նոպան իր սաստկութիւնը կորսնցուց։ Լիսի Ուէկ փիչ մը սթափեցաւ։ Երբ աչքերը բացուեցան, Օվիտա Ֆօլի անոր վրայ հակած էր։

— Է՛, ինտո՞ր ես, հարցուց։ Աղէկ ես, այնպէս չէ՞։ Ինչ կ'ուզես որ տամ քեզի։

— Քիչ մը ջուր, պատասխանեց Օր. Ուէկ կսկծոտի ցաւէն բզոտուելն այլայլած ձայնով մը։

— Անուանիկ, սիրելիս, կամենա՞ս ջուր քեզի։ Եւ յետոյ, բժիշկը պատուիրեց որ ասիկա խմես։

— Ինչպէս որ կ'ուզես, բարի Օվիտա։

— Ցաւերդ մեղմացած կ'երեւան, չէ՞։

— Գիտես, սիրելի բարեկամուհի, պատասխանեց Լիսի Ուէկ, որ երբ տենդը անցնի, մարդս շատ ընկճուած կ'ըլլայ, բայց վիճակը քիչ մը աղէկ կ'երեւայ։

— Ապաքինումն է ադ, պոռաց Օվիտա Ֆօլի։ Վաղը այլ եւս տենդ պիտի չունենաս։

—Ապաքինո՞ւմը, կանուխ չէ՞, մըրմռաց հիւանդը, ջանալով ժպտիլ։

—Ո՛չ, կանուխ չէ, և երբ բժիշկը դարձեալ գայ, պիտի ըսէ որ կրնաս անկողնէդ ելնել։

—Խօսքը մէջերնիս, բարի Օվիտա, խոստովանէ որ ատուգիւ բանտ չունիմ։

—Դո՞ւն բանտ չունիս։

—Այո՛, ես, և դիպուածը սխալած է իմ տեղս ղրկել չընտրելով։ Վաղը Օսիդորիամ կ'ըլլայիր և ճիշտ օրին կը մեկնէիր։

—Ես մեկնէի, դիպուածը սխալած է։ Երբա՛ք։

—Ես կրնայի ստիպել քեզ։

—Եւ յետոյ, խնդիրը ատոր վրայ չէ, պատասխանեց Օվիտա Ֆօլի։ Հինգերորդ խաղընկերը ես չեմ։ Հանգուցեալ Հիբէրպօնի ապագայ ժառանգորդն ալ ես չեմ, այլ դո՛ւն ես։ Բայց մտածէ, սիրելիս։ Ոչինչ պիտի վտանգուի, նոյն իսկ եթէ մեկնումիս 48 ժամ յապաղի։ Տակաւին 13 օր կը մնայ ճամբորդելու համար և 13 օրուան մէջ Մ. Նահանգաց մէկ ծայրէն միւսը կարելի է երթալ։

Լիսի Ուէկ չուզեց պատասխանել որ իր հիւանդութիւնը կրնար չարաթ մը, և ո՛վ գիտէ թերեւս 15 օր երկարել։ Միայն ասչափ բաւ։

— Կը խոստանամ քեզի, Օվիտա, որ կարելի եղածին չափ շուտով թռչըկումիս։

— Ատիկ աւելին չեմ ուզեր քենէ։ Բայց առ այժմ բաւական խօսեցանք։ Մի՛ յոգներ, ջնա՛ս քիչ մը քնանալ։ Քու քաղդ կը նստիմ ես։

—Դո՞ւն ալ պիտի հիւանդնաս։

— Ես, հանդարտ եղիր։ Եւ յետոյ, բարի դրացիներ ունինք որոնք իմ տեղս կ'անցնին քեզ դարմանելու համար, եթէ պէտք ըլլայ։

Վատահաբար քնացիր, ազատ Լիսիս։

Եւ իր բարեկամուհիին ձեռքը սեղմելէ ետք, աղջիկը միւս կողմը դարձաւ։ Շատ չքաշած քնացաւ։

Սակայն ինչ որ մտահոգութիւն եւ զայրոյթ պատճառեց Օվիտա Ֆօլիի, կէս օրէ ետք փոզոցին մէջ անտեղի ոգեւորութիւն մը ըլլալն էր։ Ազմուկ մը կար որ Լիսի Ուէկին հանգիստը կըխռովէր, նոյն իսկ սանը ինեներորդ յարկին մէջ։ Հեռաքարտիներ կ'երթային կուգային մայթերուն վրայ։ Դորձի մարդիկ կանգ կ'առնէին 19 թիւ սան առջեւ և հարցումներ կ'ընէին իրարու։ Կառքեր կուգային ազմկալի կերպով եւ քաղաքին մեծ փոզոցներուն կողմը կը մեկնէին սանձարձակ։

(Շարունակելի)

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԸՆՏԻՐ ՇՕՔՕԼԱՑԻ, ԶՈՒՏ ԹԱՔԱՆ

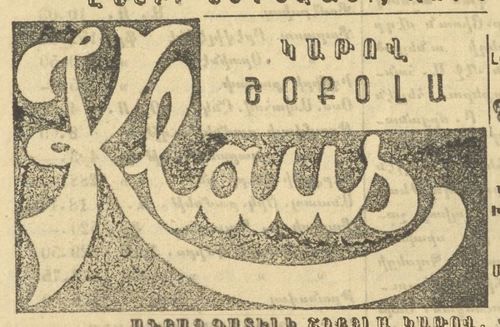

Յ ԳՈՐԾԱՆՈՑ
ԼՕՔԼ (ՋՈՒՐԻՑԵՐԻԼ) ՄՕՐԳՕ
(ՖՐԱՆՍԱ)

ԶՕ ՊԵՔԱԳԻԱՍ
ԵՒ
ՊԱՏԻՈՑ ՎԿԱՅԱԳԻՐ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆՆԵՐ
ԻՌԱՔԻՋ ՍԻՐ ԻԼՈՆՏՈՆ

ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑՆԵՐ
Աշխարհի գլխաւոր քաղաքներու մէջ

ԱՆԲԱԶԴԱՏԵԼԻ ՇՕՔՕԼԱ ԿԱՔՈՎ, ԲԼԱՌՈՒՍ

Կը ծախուի Բեռա, ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՐՏԱԴՐԻՉՆԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մեծ վաճառատուներուն մէջ որոնք անուանի են իրենց ծախած առաջնակարգ ապրանքներուն համար,

ՊՕՆ ՄԱՐԵԼ, ԲՍԲԲԻ

Ղալաթիա, անուշավաճառ Ս. ՄԻՅԱՅՕ, Հարամճի փողոց ՀԱՍԻՐՕՒԻՍ ԵՒ ՀՕԲԱՍ, Թէյի մթերանոց, ՔԱՖԷ ՏԻՒ ԺԻՆԻ, կոմսերջին մօտ Պոլիս, Ց.Փ.ՀԳՆԱՒՈՐԵԱՆ ՈՐԴԻՔ մթերանոցին մէջ մաքրին մօտ, —Անուշավաճառ Է. ՄԱՔՐԻ, կոմսերջին մօտ, ՔԻԱԶԻՄ ՊԷՅԻ դեղի մթերանոցը, ԵԼՆԻ Ճամի, ԱԼԻ ՖԱՒԻՔ, Գալաթա Բազար, ԱՆԹՕՆԻԱՍԻՍ

Գործակալ, Է. ՏԷՐԱՌԷՍ, Անանիտաի խան, Գալիս.
Գիւղաւս տոհոյան ծառայ չքներ մարդ 50—31

«ԼԱ ՌՕԼԱՐ»

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՐԷՊՈՅԻ ՊԱՆԳԱՅԻՆ ՎԱՐՁՈՒՄՔԱՆ ՆԵՐԿԵՒ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 100 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

1903 Դեկտեմբեր 31ին ընկերութեան ունեցած երաշխաւորութեան գումարները

	Ֆրանք
Գիլդայի Պանքան ի պահ դրուած դանազան արժէքներով	50,000,000
Վերոյիշեալ արժէքներց յաւելեալ արժէքը	21,298,712
Զանազան պանքաներու քով պահեստ	4,661,118
104,380 անգլ. ոսկի արժէքով անգլիական և հնդկական արժէքներ Անգղոյ Պանքան ի պահ դրուած	3,563,165
Գումար Ֆրանք	79,522,995

ԼԱ ՌՕԼԱՐԻ Կ. Գալոյ մասնաճիւղը արտօնեալ է հրդեհի դէմ ամէն տեսակ ապահովագրութիւններ ընդունիլ յանուն ընկերութեան, և պատահած վնասները անմիջապէս և արդարութեամբ կարգադրել։ «Լա Ռօլար» իր վճարմանց առնոյց առած փութկոտութեամբ և առատաձեռնութեամբը իրաւամբ առաջնակարգ դիրք մը բռնած է ապահովագրական աշխարհին մէջ։

Գործակալութիւններ ունի Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ։
Ընկերութեանց դրամատունն է ՓՐԻՏԻ ԼԻՕՆԼԷ։

Տեղեկութեանց համար դիմել Կ. Գալոյ մասնաճիւղին գրասենեակները, Գալիս Սուլթան Համամ. Բէնթ խան։ 50 4

ԱԶԳՈՒ ՄԻՋԱՏԱՊԱՆ ՓՈՇԻ ՓԼՏՈՂՆԵՐՈՒՆ ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ ՄԸ

Կ'ուզո՞ւէ այս տարեւոյ հանգիստ ու մրսիկ-մրսիկ ճանչալ եւ առաւօտուն առողջութիւնդ չը խանգարուած արթնցայ ու ազատի սա աներես միջատներուն գիշերները մեզի տուած չարչարանքներեն. հանեցէք այս տարի եւս կրկին ԴԻՄԵԼ ՈՒՂՂԱԿԻ

ԽԱՋԻԿ ՖԷՍՃԵԱՆԻ

ԴԵՂԱՐԱՆԸ

Մահմուտ Փաշա Պազի, «պօղտչաճի»ին դէմ, թիւ 261

քանի որ Պատ. հասարակութիւնը փորձով տեսաւ ու հաստատեց անցեալ ամառ Դեղարանիս կողմանէ ծախուած միջատասպան փոշիներուն խիստ ազդու և առաջնակարգ տեսակէն ըլլալը։

Ուստի քաջալերուելով Ազգիս Ցանխարդացս կողմանէ գտած համակիր ընդունելութիւններէս, այս տարի եւս միևնոյն տեսակէն ատաճան մը եւս բարձր ու մեծ քանակութեամբ ուղղակի Տալմանիայէն մասնաւորապէս բերել տրուած ըլլալով մեծ ու պզտիկ մասնաւոր տուփերու մէջ դրուած պատրաստ կը ծախսի խիստ դիւրամատչելի գիներով։

Այս միջատասպան փոշին վարկենապէս կ'սպանէ ու կ'ոչնչացնէ մլուկը, լուն (փիրէ), ոչիլը, ճանճը, մրջունը, մժեղը (սիվրխրնէք), ուռիչը (կիվէ), ցորենի ուտիչը, թրրթրը և ուրիշ խել մը վնասակար միջատներ ու ճճիներ։

Նաև Դեղարանս միշտ պատրաստ կը գտնուի այս փոշիներուն գործածութեանը յատուկ առաջնակարգ տեսակէն փոցոներ (fkorhiէ) որ թէ՛ խնայողութեան և թէ՛ գործածութեան տեսակէտով նպաստաւոր և դիւրին է։ Ուստի ամէն անոնք որոնք պէտք ունին ազատ միջատասպան փոշիի թող հաճին դիմել մեզ գնելով ուսի մը փոշի, քանի որ Դեղարանս Պոլսոյ կարեւոր ու կեդրոն մէկ տեղը գտնուելովը ունի իր դիւրութիւնները այս տեսակ պէտք մը ձեռք ձգելու համար։

Հոս կրկին անգամ եր յիշեցնեմ Պատ. հասարակութեան թէ՝ Դեղարանիս գլխաւոր սկզբունքն է մրսս իր ազնիւ յանախորդները գոհ ձգելու համար, ուղղակիս գործունեութիւն, դեղագրերու ճշդապահ պատրաստութիւն, դեղերու թարմութիւն, գիներու չափաւորութիւն և արուեստին խղճամիտ գործադրութիւնները հոգատաս գտնուիլ, որպէս զի յարգով յանախարդները ինչպէս ցարդ յետ այսու եւս փափաքին հեռաւոր տեղեր դիմելու՝ ուղղակի այցելեն մեզ, ուր ամէն տեսակ դիւրութիւններ կ'ընծայուին կատարելապէս զիրենք գոհ թողելու համար։

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՍՏԱՑՈՒՄ ԶՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ ԹԱՐՄ ՊԱՏՈՒԱՍՏԻ ԹԻՒԳԵՐՈՒ (ԱՇԸ ՔԱԼԷՄԻ)։

ԴԵՂԱՐԱՆՍ ՈՒՆԻ ՆԱԵԻ ԳԻՆԵՐԱՔԻՆ ՍԳԱՍ 3—50

ՄՕԶԱՅԻԳ ԵՎ ԱԼԶԸ

ԻՄԱԼԸՆԱ ՄԱԽՍՈՒՍ ՊԷՕՅԻԲ ՖԱՊՐԻՔԱ ՎԷ ԷՏԻՎԱԹԸ ԻՆՇԱՒՑԻԷ ՄԱՂԱԶԱՍԸ

ՀԱՃԻ ՊԱՂՏԱՍԵԱՐ ՏԷՅԻՐՄԷՆՃԵԱՆՑ ՎԷ ՄԱԽՏՈՒՄԱԼԱՐԸ

Այգմս Գաբու հասեսիցնեն Թուղլանիլարտա Թիւրգի Շերիֆ մուրթասը Նօ. 510 վէ Կալաթասա Բերեմիպ Բազարցեա Օրկանիլար իչերիսինեն Նօ 2 Սօն տիթէմէ պուխարլա քիչամա իթմիշ օլուղումուզ Ֆապրիգամազա, Էվրօրասան ճէպ իթմիշ օլուղումուզ ուստալար վաբթասը իլէ իմալ իթմէքէ պուլունմուղումուզ հէր նէվ մօզայիք-Զինի վէ մօզայիք-մոլթա, նէրտիվէն պասմաղը, Փասատ իլէն սիման արմէ ուսուլի իւզրէ գալամա, բուսարիլ արարդա վօլթօ, տիվար իւսթիւնէ քիւբէնթ, փարմաքլըգ, պաղա վէ սաքսիլարդն էնվայի քասէմ խանէ վէ մասլուք վէ թէքնէ թասլարը՝ դորը իւէ պէրպէր, հավուզ իչուն ֆիօկէ, վէ փէնճէրէ տասանլարը վէ օսիրէնին մէթանէթի, էչի ֆէն վէ միմար վէ միւհէնտիս էֆէնտիլէր թարֆինտան թասարք օլունասուղու կիպի, ֆապրիքամէզ վէ մաղազամզ թարաֆընտան տախի թէէմին իսիմէքտախը։ Հէր տիւրլու մօզայիք իւզերինէ տիփարչ ալընըպ ազ միւասէթ զարֆինտա թէսիմ օլունասուղը կիպի, ինչայթա այնա քիրէմմա, ալլը, չօյիաչ օլիք, մէրմէր վէ Մարսիլիա թաշլարը, էնվայի թիւրլու չասվալ չիմէնթօլարը, էգճիմէզ պիրիճի նէվ քարագուշ մարքալը Լօնտան չիմէնթօսը տախի էչվէն ֆիթիա մաղազամզդա ֆիրսէնթ օլունար։ Մաղազամզդան իւթիրա օլունան մալլէրի բէք էչվէն պիր իսէրթէլ մահալիսէ կէօնտէրմէքէ օլաւղումզը տախի այրճա իլան իսէրիզ։

Թաչրա տրփարբշաթը տախի քէմալը ինթիմամ վէ սիրթալէ իճրա իսիլիր։

ՀԱՋԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՀԱԳԻՐՔՅԻ ԵՒ ԷՄՐԻՄԻ ԽԱՅԾՂԱՆԸ

Ուրբայլին ներածուած խայծղանի ջուրերուն ամէնէն նախամեծարը, այս խայծղանը, որ Ուունտատանի Արուեստից Ցուցահանդէսին արժանիքի արծաթ չքանչանի արժանացած է։ Անուշահամ է և բնու տամքերը չեմանգաբեր։ Օսմանեան երեւելի բժիշկներու գնահատման արժանացած է, և մասնաւորապէս յանձնարարուած է հանգուցեալ Տօքթ. Եղրտանեանն էֆէնտիէ։ Այս խայծղանը եթէ ստրեմի դգալով մը խմուելիք ջուրին խառնուելով խմուի, ամէն կարգի ստամոքսի հիւանդութեանց դէմ կը պաշտպանէ մարդը։

Աբուզպէս կը բուժէ հաղը, հարբուխը, քուրդի իլուսքները, պռունչիքը, դժուարաշնչութիւնը, թոքախտ սկզբնաւորութիւնը, մորթի հիւանդութիւնները և ծնդղական գործարաններու անհանգստութիւնը։

Կը ծախուի Մայրաքաղաքիս ամէն մեծ դեղարաններու և դեղի մթերանոցներու մէջ։ Կ. Գալոյ համար գինն է 5 գուռնէական։ 19—50

Տէրսաատէթ ումում պէրպէր վէ գանվէնի էնանգը քէթիխուսալրը եաղրխանէսինին սու քէրրէ Սիրքէնիսէ Տէօրթ եօլ աղզինտա էնզանանէի Թիւրքիյէ իթթիսալնտէքի գանվէնին իսթիւնէ նադլ խիլմիշ օլսուղը էնանգը մէրդումունին մալիսմի օլմագ իւղրէ իլանը Գէյդիկլէթ օլունար։

5 նիսան 322

ՎԱՃԱՌԱԿ. ԳԻՏԵԼԻՔ
ՏՈՄԱՐԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ
ԱՌԵՏՏՐ. ՀԱՇՈՒԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթը 2 անգամ մասնաւոր դասով, 3 ամիսէն կ'ուսուցուին սոյն կարեւոր ճիւղերը։

Ցաջողեալէ ՎԿԱՅԱԿԱՆ կ'ստանան։

Բազարտոմարը կ'ուսուցուի հաշուակալներուն մէկ լիրայով։

Լեզուաց դասեր ալ կը տրուին։

Փափաքողք քարթ-փոսթալով մը հաղորդեն մեզ իրենց հասցէն, Բազարտանի վարժարան Բանկալթի։

Հիմնադիր—Տնօրէն
20—4 ՅԱԿՈԲ ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ

ԳԵՂԵՑԻԿ ԱԿՈՌՆԵՐ

ՈՒՆԵՆԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԷՑՏԷՐԻ ՓՈՇԻՆ

Բեռնին առողջութիւնը կ'ապահովէ

Ակռաներու հիւանդութիւնները և գլխաւորաբար փտուիզ հեռացնելէ ընդհանրապէս վրայ են, ինչ որ բոլորովին անոնց ալլասերելուն և ոչնչանալուն նշանն է։ Ատոնց պատճառն է վնասակար նիւթերու գործածութիւնը և մէկ մէն ալ ակռաներուն անխնամ պահուելը։

Գիտենք թէ թթու նիւթերը ակռային բաներն կը վնասեն և պատճառ կ'ըլլան որ փտին անոնք։ Շաքարն ալ, թթուի կը փոխուի, որով ակռաներուն կը վնասէ։

Որպէս զի ակռաները չազդուին նիւթերու վնասակար ազդեցութենէն, պէտք է զանոնք մաքրել լաւագոյն փոշիով մը, ինչ որ մրուր չի թողուր ակռաներուն վրայ։ Բայց զգուշանալ պէտք է հանքային փոշիներէ, որոնք ընդհանրապէս մարմարի կտրուածք, քարի փոշուք, եւն. կը պատրաստեն, ու ակռաները փճացնելու կը ծառայեն աւելի։

Պէտք է որ փոշին բաւական ըլլայ, այնինքն ծծող յատկութիւն ունեցող, և կազդուրիչ։

Լաւագոյն փոշին որ բոլոր այս յատկութիւնները ունի և ակռաները կը ճերմկցնէ,

ՀԷՑՏԷՐԻ ՓՈՇԻՆ

է, որ սեղեղրական հոտաբոյր մը ունի։

Մթերանց. — Մաքքովիչ դեղարան, Բերա, Ռուսական դեսպանատան կից։ 13—20

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԳԻՒՏ ՄԸ

Այս անգամ կինոներն են որ օգուտ ուցան Նոր Աշխարհի հրաշալի գիւտին։ Հռչակաւոր Ամերիկայի կնախաբոյժ Տօքթ. Ժ. Ֆլուրը աշխատութեամբ դասեակի մը Մէյսլը Ռուլի հրատարակած է Գոմ աք ֆիկ (Baume de figues) անուամբ դեղ մը որ դուրսէն գործածելով առանց գործադրելու պէտքը զգացնելու բնականորէն կը մաքրէ և կը դարմանէ արգանդի ամէն տեսակ հիւանդութիւններ, նոյն իսկ արգանդի անկում (prolapsus) որչափ որ հինցած ըլլան և առանց ցաւ պատճառելու, ինչ որ կարեւորն է, մինչդեռ բժշկական սակէ գործադրութիւն տեսնելի դրամի դուռ բանալէ վերջ անարդիւն և շատ անգամ վտանգաւոր և նոյն իսկ մահաբեր կ'ըլլայ։

Կը յանձնարարենք ուրեմն տառապող կիներուն փորձել անգամ մը Գոմ աք ֆիկը որուն գործածութեան եղանակը ամէն մէկ տուփերուն մէջ կը գտնուի բոլոր գլխաւոր դեղագործներուն քով։

Societé de Bienfaisance mutuelle des femmes Jolliet. Ill. U. S. A.

Ագիսօ-Դարահիսարի դեղագործական Ղուլաս էֆ. Տէր Գէորգեան
Ներկայացուցիչ Ռ. Սալամեանց
Կ. Գալոյ Ալրը Բարմագ խան
7—15

ԿՐԹՈՒԹԻՒՆԸ

ՕՐՕՐՈՑԷՆ ՊԱՐՏԻ ՍԿՍԻԼ ԾՆՈՂՔՆԵՐՈՒՆ ԴԱՍԱԳԻՐՔԸ

Հեղինակ՝ Իսխանուհի Ուռուսով
Թարգմանիչ՝ Վարդան Գ. Թովմասեան

Մանուկներու կրթութեան նուիրուած սոյն գիրքը անհրաժեշտ է որ գտնուի ամէն տեղ ուր որ մանուկ կայ կամ մանուկ պիտի ծնի։ Մեղուաց անանխալ ուղեցոյց ու իմաստուն խորհրդակցին իրենց սիրասուն զաւակներուն հիմնական դասախրատութեան համար։ Ապագայ քաջերը պէտք է ուղղել թարգմանչին՝ Իգնատ լրագրոյ տպարանը։ Գաւառներէ փոստի ծախք չի պահանջուիր։ Մէկէ աւելի գնողներու 25% զեղչ։ Փոխարէն փոստի փաչ ալ կ'ընդունուի։ Գին 5 դահեկան։ Հայ գրուիչներու քով կը գտնուի միշտ սոյն գրքէն։

ԹԱՒԹԱՊՐՈՒՆԵԱՆ ԹԷՐԶԻ ՅԱԿՈԲ

Մահմուտ Բաղտատ Մանասթիր խանը Նօ 32 նամէրօիլէ մարքաքամատատ սրմարլամա էլպիսէ իւէ մէշղուլ օլուպ, վագթին կիսիչինէ մավաֆիզդ սուրէթէ պէյիմիլի էլպիսէ եարարդը կիպի, պաղլըճա սիւյրն էլպիսէլէրի վէ սարը քասամիմլերի սէօզ վէրմիկի կիւն վէ սատատա սէպաթ իւէ հազըր իսէր։ Թիւմարան եազդըրարը իւէ վէ սարը սատատրընա հաֆթալըգ իւէ սախի էլպիսէ եարար. պու խուսուսա Թէրզի իսէէէք զէվմբրն խոյնուսիյէթի խուսուսնատա իլանը մէգաբուրէ իսթիտար օլունմակ արը։ 4 50

ԷՔԻԼԻՏԻՆԻ

ԲԻՍԵՐԸ ՀԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Աստիւներու և կերպասներու վրայ գոյացած ամէն տեսակ բիսերն ու բրտանները հանելու համար միակ և անբաղդատելի դեղը։

Բոլոր օտ. կայսրութեան համար ներկայացուցիչ

Ն. Է. ՔԱՄՃՈՆԱՍԻ
(Կալաթա, Մէյլեր խան)

Գաւառներու համար վաճառողներ կը փնտռուին։ 4—50

Ի Լ Ա Ն

Պէյօղլու Գիւղէթ մահքէմէի պիրինճի Հաւգուգ տարիէի մահքէմէ սալօնը իւէ միւզաքէրէ վէ գալէմ վէ վէզնէ վէ Իճրա տարիէի օտալարը Մէֆրուշաթքն Թէճարի մէվզիի միւնագասայա վազ օլունուպ նիտարն օն տագաւզընը չարչէնպիկ կիւնիւ գասրը միւվազգաթ իթա վէ 26ընճը չարչէնպիկ կիւնիւ տախի 100ա 3 Թէնգիլաթ գապուլլար իհալէի գարթիլ-ի իճրա գէլըճանազընան, մէֆրուս չաթը մէզգիրէի իմալա Թաւիպ օլան վէ չէրիթիկի անլամագ խթէյէնէրին էյամը մէզգիրէ զարքընա սապ 6ան 10ա գասար մանուգպէ վէ ես էնճիւմենը իրարէ Աալիյէյէ միւրաճաթ եալէմէլէրի իլան օլունար։

12 նիսան 322

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՄՕՏ. Յ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Մասնագէտ բժիշկ, մորթի, դաշզիական տախտ, սրանց և կանանց ծննդաբերական գործարաններու։

Ցիշեալ բժիշկը որ 15 տարի շարունակ պաշտօնավարած է Գալաթասարայի նահանգին հիւանդանոցներուն մէջ, ուր վերոյիշեալ հիւանդութիւնները այնչափ տարածուած էին, և որ հինգ տարի չատ ալ Ե. Բոսպորի այդ կարգի հիւանդութեանց յատուկ նշանաւոր հիւանդանոցներուն մէջ ուսումնասիրութիւններ կատարած և գործնական փորձեր բրած է, և այս կերպով նոյն հիւանդութիւններու բուժման ամենավերջին մեթոտներուն մէջ ձեռնհասութիւն ձեռք բերած, այժմ հաստատուած է Բերա, Պէյօղլուք Բարմաք գարու, Թիւ 10 և էյնորէն մինչեւ ժամը 11 կը գտնուի Պահնէ Գարու Միջնեռան դեղատունը, ուր կը դարմանէ վերոյիշեալ հիւանդութիւնները, որչափ ալ հինցած ըլլան։ 20—1

Ուրբաթ օրերը ձրի՝ աղքատները։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐ ՄԸ

Սեղանաւորութեան ամէն ճիւղին քաջ ծանօթ պարկեշտ ու պատուաւոր երիտասարդ մը կը փափաքի պաշտօն ստանձնել օնէ սեղանաւորական հաստատութեան մէջ։ Ամենայն յոյժգութեամբ կը կատարէ Մոլիի, Ֆոնտոյի և դրամական ամէն կարգի գործութիւններ։ Ինքս ալ խստասէր է ու ամէն կողմ վարող։ Պատուաւոր երաշխաւորութիւն, դիւրամատչելի պայմաններ։ Դիմել Մարգարեանս։

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՍԻՐԱՀԱՐԵՐՈՒՆ

Հագուստի խնդիրը վերջնականապէս լուծուած է այլ եւս։ Պատրաստ զգեստներնի մեծ վաճառատունը՝ ԷՄՆԻԵԷԹ որ Կ. Գալոյ, Սուլթան Համամի հրապարակի Բէրեի Լիսճեն դրամատան վրայի յարկը հաստատուած է, երեկ մարդոց եւ տղոց յատուկ ամէն տեսակ հագուստներու մեծ մթերք մը ունի միեւ, որոնք խիստ նուրբ, ձեւաւոր եւ վերջին նորաձեւութեան համեմատ պատրաստուած են ու ամէն բանի համար ալ ածած գիներով կը ծախուին։

ԷՄՆԻԵԷԹ վաճառատունը իր կերպասները ուղղակի եւրոպական մեծ գործարաններէ մեծամանակ բերել տալով զանոնք ամէնն ճարտար դերձակներու ձեռքով հագուստի կը վերածէ, այս բացառիկ պատճառով վաճառատան մէջ մեծ քանակութեամբ պատրաստ գտնուած հագուստները ամէն եղանակի նորաձեւութեան կը յարմարին եւ չափի վրայ կարուածներէն բնաւ չեն զանազանիր։ Ամենն աւելի հատակի տեր ու դժուարահաճ անձիքնէ անգամ զոհ կը բնան ԷՄՆԻԵԷԹի հագուստներէն, որոնք այսչափ կատարելագործութիւնով հանդերձ դիմացկուն ու դիւրամաչելի ըլլալու առաւելութիւնն ալ ունին։ Մեր գրածներուն ճշմարտութիւնը հաստատելու համար բաւական է անգամ մը այցելել ԷՄՆԻԵԷԹ վաճառատունը։ Գիները ճշմարտապէս վերջնական են։ գեղչ չկայ բնաւ։

Կիրակի օրերը բաց է։
80 50—39